

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio I. de oratione, & deuotione in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

De Oratione & Deotione in communi.

In triplicem disputationem Tractatum hunc divido.

- In prima tracto de iis, quæ ad orationem in communi pertinent.
- In secunda de iis, quæ ad horas canonicas priuatim recitatas attinent.
- In tertia de iis, quæ pertinent ad horas canonicas publicè recitatas.

DISPUTATIO I.

De Oratione & Deotione in communi.

PUNCTUM I.

Explicatur essentia religionis.

- 1 Unde dicatur religio.
- 2 Definatur religio.
- 3 Quodnam est obiectum religionis.
- 4 Quomodo distinguatur hæc virtus à reliquiis.
- 5 Probatur non distinguari religionem, qua colitur Deus, ab ea qua coluntur Sancti.
- 6 Distingui cum communi sententia defenditur.
- 7 Ob diuersas perfectiones Dei, & diuersa beneficia nobis collata non distinguuntur religio.

ANTÉQUAM in particulatè de actibus religionis instituiamus sermonem, oportet explicare quid sit religio, & quotuplex, & qua ratione ab aliis virtutibus distinguatur. Et primò præmittendum est, nos in præsentì non loqui de religione, prout est quidam status, quo plures obstructi castitatis, paupertatis, & obedientiæ votis congregantur in vnum, vt Deo perfectius famulentur. Neque de generali statu Ecclesiæ Catholice, qui etiam religio Christiana dicitur, quia verum Dei cultum continet, & extra quam nullus alius est. Sed loquimur de virtute religionis, qua mouetur hunc cultum Deo debitum exhibere. Hæc igitur virtus nomine religionis appellata est ab aliquibus Doctoribus; quia ea, quæ in Dei cultum cedunt relegata sunt, & separata à communi vsu. Aliis placet dici à relegendo; quia sæpè relegenda, & reuoluenda sunt, quæ ad Dei cultum pertinent, vt dixit Cic. 2. de nat. Deorum sequitur Iudor. lib. 10. *ethymol. cap. 17. lit. D. in prin.* Alij existimant dici à realigendo; quia iterum Deum eligimus, quem peccando reieceramus. Sic August. de ciuit. c. 4. Sed præ omnibus Lactant. lib. 4. de vera sapient. cap. 28. veritatem attingit, dicens religionis nomen derivari à religando; quia ipsa religio nos Deo vniamur, & religamur. Consentit August. lib. 1. de vera relig. cap. ult. qui primam suam ethymologiam retractat lib. 1. *reuerent. cap. 13.*

2. Est igitur religio virtus moralis, quæ Deo tanquam omnium creatori, & Domino debitum cultum, & honorem exhibet. Sic omnes DD. cum D. Thom. *quæst. 81. art. 1.* Esse autem virtutem dubitari non potest; siquidem eius obiectum, & materia, circa quam versatur, est cultus Deo debitus, quæ est valde honesta, rationique conformis. Quod autem sit virtus moralis, & non theologica, inde probatur; quia non respicit Deum, vt immediatum obiectum, sed respicit eius cultum, & reuerentiam. Item religio est pars quædam potestatis iustitiæ, quia est ad alterum, scilicet Deum; qui intendit reddere debitum honorem. Ergo est virtus moralis. Quod amplius constabit ex dicendis. Cum autem dicimus officium huius virtutis esse debitum Deo cultum exhibere, non est intelligendum, quod quilibet cultus ex præcepto rigoroso debeat; sæpè enim colimus Deum, & honoramus actibus non obligatoris, sed voluntatis. Sed est intelligendum, quod in genere debeat cultus, & honor Deo exhibendus pro possibilitate nostra, cui debito, etiam quoad exercitium non semper debeat, sit satis tum spontaneum, tum debitum honorem illi deferendo.

3. Hinc constat quodnam sit obiectum huius virtutis. Est, inquam, immediatum eius obiectum, quilibet actus, siue internus, siue externus, quo diuinam excellentiam nobis superiorem esse protestemur. Actus verò à religione elicitus est affectus, quo hic actus honoratiuus intenditur. Deus autem est obiectum immediatum, cui talis actus honoratiuus deferatur, quod exemplo iustitiæ fieri potest manifestum. Velle proximo reddere ius suum, illatumque conferre actus est iustitiæ, cuius obiectum est ipsa redditio. Persona, circa quam redditio versatur est proximus. Ita in præsentì voluntas honorandi Deum, reddendique illi debitum cultum, est immediatus actus religionis, ipsa verò honoratio cum submissione propria est obiectum; Deus autem est persona, circa quam hæc honoratio versatur; & cuius bonum, & quasi commodum per eum intenditur.

Dices: sæpè nos honorare Sanctos, eorumque imagines, & reliquias venerari, & ministris Ecclesiæ decimas solimus, & tamen Deus per hæc immediatè non videtur attingi, vt persona, cui honor deferatur. Ergo religio non respicit immediatè Deum, vt personam, cui deferatur honor. Respondeo, dupliciter nos posse Sanctos honorare, vel secundum modum excellentiam, vel vt sunt templa Dei, in eisque Deus habitare censetur. Si primo modo honorentur; eorum honoratio ad virtutem religionis non pertinet; pertinet tamen si secundo modo honorentur, & tunc non tam Sancti, quam Deus honoratur, ipsique honor deferatur. Idemque dicendum est de veneratione facta imagini. Non enim Deus excluditur ab eius veneratione, sed potius ipse est, quid in imagine veneratur. Solutio autem decimarum facta Ecclesiæ ministris est quædam diuinæ excellentiæ & supremi domini præfatio: ac proinde licet vtilitas temporalis illius actionis hominibus deferatur; quia tamen in præfationem diuinæ excellentiæ deferatur; ideo Deus est per illam cultus, & honoratus.

4. Ex his faciliè colligitur distinctio huius virtutis religionis à reliquis omnibus. Nulla enim virtus est quæ hoc modo Deum respiciat. Nam Theologales virtutes Fides, Spes, & Charitas Deum alio diuino modo respiciunt. Nam fides, respicit Deum sub ratione primæ veritatis, Spes sub ratione summi boni nostri. Charitas sub ratione summi boni verè & propter se amabilis. At religio respicit Deum vt summè excellentem nobisque superiorem; ac proinde dignum summo cultu & veneratione. Neque inde fit religionem esse virtutem Theologicam, sicut est Fides, Spes, & Charitas; nam ad hoc vt effectus virtutis theologalis, debet Deum immediatè vt propriam materiam attingere, sicuti facit Fides, & Spes, Charitas. Nam fides immediatè credit Deum esse infallibilis veritatis, spes illum sperare possidendum, charitas amat. At religio non immediatè Deum attingit, sed attingit eius cultum; quia cultum Deo propter eius excellentiam deferret: ac proinde cultus, & veneratio est eius immediatum obiectum; & consequenter virtus Theologalis non est, sed ab illis distincta. Sic D. Thom. ab omnibus receptus 1. 2. *quæst. 81. art. 4. & 5.* Ab aliis autem virtutibus constat distinctam esse; quod faciliè videri potest si per singulas discurramus; neque potest esse aliqua difficultas.

Et primò à iustitia rigorosa distinguitur; quia iustitia rigorosa est ad alterum cum æqualitate, at religio non potest æqualitatem constituit. Nunquam enim Deum ita honorabis, quòd ipse maiori honore dignior sit. Secundò, ab obedientia religio distinguitur; quia obedientia respicit conformitatem subditi cum Superioris voluntate: at religio respicit reuerentiam ipsi superiori exhibitam, exhibere autem obedientiam & cultum, quid distinctum est ab obedire. Et licet qui obedit alteri, dicatur largè illum colere; ac formalitèr illud obedientia non intendit. Tertio differt à pietate. Quia officium proprium penitentis est, Deo debitum pro peccatis suis satisfactionem reddere; in qua propriè non attenditur excellentia Dei. Quarto, à virtute fidelitatis & gratitudinis erga Deum distinguitur, quia fidelitas respicit solutionem promissi, quia promissum est, sub qua ratione non attingitur à religione. Gratiitudo respicit beneficii accepti quasi compensationem. Ergo ab omnibus iis distinguitur.

5. Maior est difficultas, an colatur Sanctus, & ratio difficultatis est; quia charitas, qua amatur Deus & proximus propter Deum amatur, eadem est. Ergo etiam eadem erit religio, qua Deus & Sancti propter ipsum coluntur. Quòd si dicas, hoc verum esse de cultu, qui Sanctis exhibetur; vt sunt Dei imagines, ipsæque re præsentant; non tamen de cultu Sanctis exhibito, vt sanctitatem habent & gloriam obtinent; quia ratione huius sanctitatis digni sunt honore alio distincto ab eo quo Deus ipse honoratur. Adhuc non satisfacis; quia illa sanctitas ad Deum refertur, estque illius participatio. Ergo facta reuerentia ipsi Sancto propter sanctitatem sit reuerentia Deo, à quo sanctitatem accipit, & ad quem refertur. Ergo ad eandem virtutem pertinet vtrique reuerentia. Sicut honor exhibitus legato Regis quatenus talis est, non est distinctus ab eo, qui exhibetur Regi, sed ad eundem habitum spectat. Et ita tenet Masius in 3. g. 8. *art. 1. in fine.* & probabile reputat Lessius lib. 2. cap. 36. *duo 3. n. 16.*

6. Nihilominus retinenda est communis sententia affirmans cultum exhibitum Sanctis ob sanctitatem ipsi inherentem pertinere ad diuersam religionis virtutem ab ea, ad quam pertinet cultus Deo exhibitus, vel exhibitus Sanctis qua Deum re præsentant. Sic D. Thom. 2. 2. *g. 82. art. 4. & 9. 163. art. 3.* Bonauent. Richard. Gabriel, Durandus, & alij in 3. d. 9. Suarez lib. 2. de habitu religionis, cap. 5. n. 4. Lessius lib. 2. 2. 36. *duo 3. n. 16.*

Et segg. idemque insinuant sancti Partes affirmantes Deum adorari adoratione laetitia, Sanctos dulcia. Ratio est, quia ubi est diuersa ratio formalis cultus, ibi est diuersus cultus, diuersaque virtus, sed in cultu exhibito Deo est diuersa ratio formalis à cultu exhibito sanctis, quò à Sancti sunt. Nam Deus ob excellentiam increatam colitur, Sancti verò ob excellentiam creatam & participatam. Ergo: Neque obit hanc Sanctorum excellentiam dicere ordinem intrinsecum ad diuinam: quia non attingitur vt dicitur ordinem, sed quatenus in se est quoddam bonum excellens reddens hominem dignum honore. Licet enim qualibet creatura intellectualis dicat ordinem ad Deum: nihilominus tamen potest per se esse digna aliquo honore distincto ab eo, quo Deus est dignus, quia habet excellentiam distinctam ab illo. Et hinc colligi potest differentia, quæ est inter reuerentiam exhibitam imaginibus Christi, & reuerentiam exhibitam Sanctis quatenus tales sunt. Nam quodammodo Christi adoratur & colitur, non adoratur & colitur ob aliquam excellentiam ipsi inherentem: sed ob excellentiam, quæ in prototypo & exemplariis reperitur, & quatenus illud respicit, ita vt exemplar sit quod formaliter adoratur, & cui nos formaliter submittimus, imaginem autem materialiter tantum. At Sanctus, quia sanctus est, habet propriam excellentiam distinctam ab excellentia diuina, quæ illum dignum honore facit ac proinde potest distinctam virtutem, vt honoratur ab eis, quam petit ipse Deus.

7 Sed inquit, An ob diuersas perfectiones in Deo existentes, vel ob diuersa beneficia nobis collata, debeatur ipsi diuersus cultus, & religio specie distincta?

Respondeo, nequaquam deberi diuersam, sed vnam eandem specie; quia est vnica & simplex ratio colendi Deum adoratione laetitia, nempe esse primum principium, à quo omnia dependent. Sed ratio primi principii prouidentiam, sapientiam, bonitatem, omnipotentiam, reliquaque diuinas perfectiones continet: quia omnes continere debet vt sit principium & origo totius esse. Ergo Deus secundum omnes honoratur. Ergo ob diuersas in Deo perfectiones non variatur cultus. Et ita tradit D. Thom. q. 41. art. 3. ad 1. Et q. 84. art. 1. ad 2. & multis probat Suarez lib. 1. de relig. cap. 6. n. 4. Lessius lib. 2. cap. 36. dub. 4. n. 26.

Neque item ob diuersa beneficia, Creationis scilicet, Redemptionis & iustificationis, &c. nobis collata debemus Deo diuersum cultum specie, sed vnum & eundem. Quia beneficia non sunt ratio formalis ob quam Deus colitur, & honoratur, sed est ipsa diuina excellentia, à qua illa beneficia proueniunt. Diuina enim excellentie nos submittimus & paremus: beneficia autem solum sunt causa ob quam hæc submissio & obediencia debetur. Si enim à Deo nullam dependentiam haberemus, nihilque ab illo esset acceptum, non appareret quomodo obligati essemus ipsum reuereri & colere? Quia ergo eius esse est ita perfectum, vt omnia ab illo necessario pendeant, ideo illum colimus, & ex obligatione colimus, licet causa huius obligationis multiplex sit. Vide Lessium lib. 2. cap. 36. dub. 4.

PUNCTUM II.

Quid sit deuotio, oratio, laus, & gratiarum actio, & quotuplex.

1. Definatur deuotio, & unde excusetur, & qua ratione ad religionem pertineat.
2. Oratio definatur & probetur esse religionis actum.
3. Petitionem esse actum voluntatis, tamen si operationem intellectus supponat.
4. Laus & gratiarum actio quomodo ad orationem & religionem pertineant.
5. Quæ sit oratio mentalis, qua vocalis.

Inter præcipuos religionis actus hi numerantur à D. Thoma 1. q. 82. Et 83. Dicendum ergo est primum cum eodem Doctore Angelico q. 82. art. 1. Deuotionem esse actum voluntatis hominis offerentis seipsum Deo ad ei inferendum. Qui enim se offert ad seruandam alteri, illius deuotus dicitur. Dupliciter autem te Deo offerre potes. Primo, solo proposito & desiderio. Secundo, voto & iuramento. Si primo modo te offeras, gratum te exhibes Deo, sed gratiorem secundo modo, vt ipse iam sis omnino deuotus & obligatus diuino famulari.

Ex huiusmodi oblatione præcipue seruienti nascitur quædam specialis & sensibilis laetitia, quæ solet communiter deuotio nuncupari, cum tamen verè & proprie deuotio non sit, sed affectus illius. Item nascitur quædam tristitia, tum de diuina offensa, tum quod tantum differatur diuina visio.

Hæc autem deuotio vt bene docet Cajetanus 2. 2. quest. 82. art. 3. excitatur primo & præcipue ex contemplatione diuinæ excellentiæ & beneficiorum ab eo in nos promanantium. Secundo, ex consideratione propriorum defectuum, quia cognoscimus nobis necessarium esse Deo niti vt aliquid boni habeamus.

Hanc igitur deuotionem ad religionis virtutem tanquam eius obiectum & materiam pertinere, nemini dubium esse potest. de Castro Sum. Mor. Pars 11.

test: cum sit signum quo diuinam excellentiam & omnium ab illo dependentiam protestamur, & in iis DD. conueniunt.

2. Secundò, dicendum est orationem esse petitionem deuentum, sic D. Damasc. lib. 3. de fide orthodoxa cap. 14. Basilus hom. 5. de variis qua est in Martyrem Iulianam. Non enim ad orationem sufficit te bona aliqua à Deo desiderare, sed insuper requirit, vt illa ab ipso petas. Immo in ipsa petitione præcipua ratio orationis consistit. Quia præcipue per ipsam petitionem Deum honoramus: siquidem ipsa petitione illi nos submittimus, protestantes eius diuinam dignum honore. Licet enim qualibet creatura intellectualis dicat ordinem ad Deum: nihilominus tamen potest per se esse digna aliquo honore distincto ab eo, quo Deus est dignus, quia habet excellentiam distinctam ab illo. Et hinc colligi potest differentia, quæ est inter reuerentiam exhibitam imaginibus Christi, & reuerentiam exhibitam Sanctis quatenus tales sunt. Nam quodammodo Christi adoratur & colitur, non adoratur & colitur ob aliquam excellentiam ipsi inherentem: sed ob excellentiam, quæ in prototypo & exemplariis reperitur, & quatenus illud respicit, ita vt exemplar sit quod formaliter adoratur, & cui nos formaliter submittimus, imaginem autem materialiter tantum. At Sanctus, quia sanctus est, habet propriam excellentiam distinctam ab excellentia diuina, quæ illum dignum honore facit ac proinde potest distinctam virtutem, vt honoratur ab eis, quam petit ipse Deus.

Sed obicitur orationem ad virtutem charitatis, vel spei pertinere posse. Quia ad illam virtutem pertinet media apponere; ad quam pertinet finis intentus. Sed finis intentus in petitione esse potest petiti obtinere, vt Deo magis placeas, illòque finaris. Ergo petiti facta ex tali fine ad charitatem, vel spei pertinent. Ergo non ad religionem.

Respondeo potest cum Lessio supra, negando vltimam consequentiam. Quia optime stat vnum actum à multiplici virtute imperari. Potes enim missam audire, vt voto satisfacias, & vt adimpleas Ecclesiæ præceptum. Item potes docere ignorantem ex compassione proximi, & vt illi beneficia, in quo virtutem misericordiæ exeres: & potes illum docere vt gratum te Deo exhibeas, eique placeas, qui charitatis actus est. Sic similiter potes à Deo beneficia postulare, vt illi placeas, vel vt illo finaris, vel vt debitum ei cultum & honorem exhibeas. Secundum finem ergo in petitione propositum erit actus vel charitatis, vel spei, vel religionis. Quod si ab illo triplici fine imperetur, erit actus imperatus illius triplicis virtutis.

Sed hæc solutio nullo modo satisfaciunt. Quia aliàs oratio non magis erit religionis actus quam penitentia, charitatis, & spei, cum æqualiter ab iis omnibus prouenire possit. Quapropter dicendum censio cum Suarez lib. 1. de oratione cap. 2. m. 9. orationem semper esse actum imperatum immediate à virtute religionis: quia semper assumitur vt medium ad inclinandum & mouendum Deum vt petita concedat: non potest esse medium nisi quatenus honoratum est diuina maiestatis; ac proinde quatenus procedit ex tali affectu. Ergo licet ex affectu charitatis velis rem postulatam obtinere; non inde inferitur, postulationem à charitate imperari immediate, sed solum inferitur charitatem imperare virtutem religionis, ipsamque elicere affectum petendi rem illam, & ex tali affectu petitionem in cultum Dei elici.

Adde à quacumque virtute petiti imperetur, semper est actus implicitus religionis; quia semper aptus est generare de Deo affirmationem, & debitum de illo conceptum: licet i genuflexio & protestatio coram Deo, est à sola charitate imperetur? est tamen actus implicitus religionis; quia illo testamur excellentiam diuinam nobis esse superiorem.

3. An autem petiti seu oratio actus sit intellectus, vel voluntatis; dicendum est vniuersum actum esse, sed præcipue voluntatis, sic Suarez lib. 1. de orat. toto cap. 3. Breuiter proba. Ad petitionem seu orationem. Primum est necessarium vt cognoscas illorum, quæ petere vis, habere indigentiam, Deumque potentem esse ea concedere. Secundo, debes velle vt ea tibi vel aliis concedat, si pro aliis est petiti. Tertio, manifestare debes illi tuum desiderium cum supra dicta humili cognitione, vt inde moueatur Deus ad beneficium concedendum. Neque aliud imaginari potest quod ad petitionem possit extorquiri. In duplici ergo priori actu intellectus & voluntatis oratio consistere non potest: cum possis cognoscere Principem aliquam potentem esse tibi concedere beneficium aliquod, illudque possis desiderare, non tamen velis ab illo petere. Ergo petiti aliquid amplius est à desiderio beneficii, & cognitione potestatis in concedente & indigentia in recipiente. Restat ergo vt sit practica manifestatio illius desiderij & recognitionis. Quæ manifestatio, est aliquibus placeat esse formalem actum intellectus: mihi probabilius videtur esse formalem actum voluntatis. Nam hæc practica manifestatio nihil aliud est, quam voluntas qua vis tuum desiderium & humilem cognitionem Deo fieri manifestam, vt inde ipsa moueatur ad bene concedendum. Per eam enim voluntatem loqueris cum Deo, ad illumque desideria tua dirigis. Hac enim ratione vnus Angelus cum alio loquitur, quatenus vult suum desiderium illi fieri manifestum, & petitionem citra illum exercet, si velit vt ex tali manifestatione, moueatur ad concedendum desideratum.

4. Laus & gratiarum actio ad orationem pertinent, quia & petitionem solent antecedere, & illius consecutionem non leuiter iuuant, & obrenta petitione debentur. Laus ergo interior Dei actus est formalis intellectus, quo diuinam excellentiam reco-

ESTRO
ALAO
TOM.
E III

gnoscis; si tamen velis eam recognitionem Deo presentare, & in illius cultum offerre, cum Deo loqueris, illumque coram ipso laudas. Similiter etiam gratiarum actio nihil aliud est quam quædam beneficiorum recognitio, quam Deo presentas in eius obsequium & beneficii aliqualem recompensationem: quæ presentatio actus est voluntatis. Fit ergo orationem in actu voluntatis consumari.

5 Tandem diuiditur oratio in mentalem & vocalem. Mentalis est, quæ actibus intellectus, & voluntatis perficitur, Vocalis, quæ verbis exprimitur. Vtuntur autem sæpius oratione vocali, quia est apta ad deuotionem & attentionem excitandam tam in nobis, quam in aliis: & quia ipsa testatur Deum non solum corde, sed ore esse laudandum.

Item hæc vocalis oratio, alia est publica, alia priuata. Publica est quæ nomine Ecclesiæ per ministros ab ipsa deputatos fit, ea intentione vt munus suum explent. Priuata, quam vnusquisque propria auctoritate offert. Vnde si laycus recitaret horas Canonicas non diceretur publicam orationem facere, etiam si in platea recitaret; quia non est minister ab Ecclesiâ deputatus. Neque etiam Sacerdos diceretur publicam facere orationem, etiam si horas canonicas recitaret, si se excluderet intentionem recitandi vt minister Ecclesiæ. Requiritur ergo hæc tria ad orationem publicam: 1. Esse orationem ab Ecclesiâ constitutam. 2. esse factam à ministris Ecclesiæ. 3. procedere ex tali intentione, ita Suarez lib. de orat. cap. 2.

P V N C T V M III.

Quid in oratione petendum est: vbi Dominica oratio exponitur.

- 1 Quæ à Deo petenda sunt expenduntur.
- 2 Quæ Christus signauit in oratione Dominica absque illa conditione exposulari possunt.
- 3 Explicantur prima verba orationis dominicæ.
- 4 Tres primæ petitiones gloriam diuinam expectantes declarantur.
- 5 Qui panis quotidianus exposculetur.
- 6 Quomodo petit iustus peccator sibi, & peccata dimitti.
- 7 Petimus à Deo ne in tentationem labamur.
- 8 Vt ab omni noxiâ liberemur concludimus petitionem.

1 Primò certum est beatitudinem, gratiam & charitatem, reliquasque virtutes te petere à Deo posse; quia iis constitutus sanctus, & Dei amicus. Secundò certum est, omnia alia, siue spiritualia, siue temporalia, quæ horum consecutioni necessaria vel apta sunt, te posse petere, & desiderare non absolute, sed quatenus media sunt: quia sub illa ratione semper Deo placent. Quia hæc bona, quæ absolute temporalia dici possunt, vt sunt scientia philosophiæ & cuiuslibet artis, ingenij acumen, prudentia humana in negotiis tractandis, diuitiæ, honores, longitudo vitæ, pulchra vxor, speciosa proles, & similia, sæpius homini nocent, ob eius malitiam & beatitudinem impediunt; ea de causa consilium optimum est, ea non absolute petere, sed sub conditione si ad Dei gloriam & suam salutem profutura sint, vt bene dixit S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 6. Valent. disp. 6. q. 2. punct. 4. post med. vers. secundò in eadem questione. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 4. num. 21. Si tamen ea absolute petas; quia existimas tuo statui conuenire, illisque bene vsurum, non peccas: sicuti non peccas illa absolute desiderando; quia desideras ea, quæ absolute bona sunt, & à Deo donantur, & naturæ rationali conueniunt. Quod non leuiter insinuat Christus Dominus, cum in oratione Dominica nos docuit panem nostrum quotidianum absolute exposulare. Quod autem illis malè vti possis, non vitiat eorum petitionem: cum ille malus vsus non ex tebus petitis, sed ex tua malitia proveniat: aliàs vitiat petitionem virtutis, quæ per superbiam & malitiam malè vti potes. Sic Suarez lib. 1. de orat. cap. 1. n. 7. & seq. præcipue n. 11. vbi pluribus hanc veritatem exornat. Periculum autem abusus, quod in iis rebus adfit, non videtur esse proximum & morale, quod obligationem constituat à similibus petitione abstinendi. Quæ ratio probat te non peccare etiam si diuitias & honores in abundantia petas absolute; quia remotus est periculum abusus, & potius existimas illa abundantia bene te esse vsurum, Suarez d. c. 17. a. n. 14.

2 Vnum tamen in hoc puncto est omninò certum, ea absolute & absque vlla conditione postulari posse, quæ Christus Matth. 6. petenda docuit in oratione Dominica, quam optime explicat Chrysologus hom. 14. Niss. hom. 2. Aug. lib. 1. de serm. Dom. in monte cap. 4. & D. Thoma 2. 2. q. 83. & alij Patres & Euangelij expostores, & D. Thoma commentatores. Quibus annuendum sunt, & merito V. lencia disp. 6. q. 1. punct. 1. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 4. Suarez 1. 3. de orat. cap. 8. Hæc autem oratio, quæ omnium est diuinissima res p. res continet. In prima quasi Dei beneuolentia capitur, quod fit illis verbis, Pater noster qui es in caelis. In secunda continentur tres petitiones, Deum

eiusque gloriam expectantes. In tertia, ea quæ ad nostram salutem pertinent.

3 Primò Dei beneuolentia capitur cum Patrem nominando: æstimat enim tanti huiusmodi ob fiduciam, quam in nobis generare potest, vt videatur illum præferre cæteris illis maieustuosus titulis, Iusti, Omnipotentis, & Sapientis, &c. Vt hæc via iudicaret nobis voluntatem, quam habet vt filij Dei nominetur & sumus; insuperque auget fiduciam obtinendi quiddam ab eo postulemus. Nam vt dixit S. Aug. serm. 182. de temp. & Beda in præsentis loco Matthei, quid negavit filius, qui iam dedit quod Pater est. Adde huic titulo ita affectum esse, vt quamuis tu ve filius prodigius nomen & dignitatem filij amittas, ipse tamen nomen Patris retinere vult vt rectè ponderavit Chrysologus serm. 3. de filio prodigo in illa verba, Pater peccati in calum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus, &c. Ille (inquit Chrysologus) scilicet Deus, quod Patris est, non amittit. Vrgenter Patris viscerata iterum genitura perueniam. Quæ satis commendat diuinam charitatem & nostram obligationem procedendi vt filij talis parentis. Neque enim iustum est à tanto & tam diuino Patre degenerare. Secundo voco Deum Patrem nostrum non meum, vt indicem voluntatem quam habet se omnibus communicandi. 2. vt denotem diuerso modo nos esse filios, ac est Christus, Christus enim est filius naturalis, nos adoptiuus. 3. vt manifestem me pro omnibus, quorum Deus pater est, postulare velis, vt sic mea oratio illi gratior sit. Nam vt ait Chrysol. d. hom. 14. dulcius est ante Deum oratio, non quam necessitas rei transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat. Tertio, fateor Deum nostrum in caelis esse; non quia simul in terris non fit, cum sit immetus, sed vt denotemus ibi præcipue se manifestare, tum gubernando caelos, tum beatificando Angelos, Apposuitque Christus illa verba, vt iudicaret nobis potius cælestes, quam terrestres esse debere iuxta illud Pauli, conuersatio nostra in caelis est. 2. caelum esse patriam nostram, & ad illam tanquam peregrinos properare. 3. vt mentem & animum à terris abstraham in caelis figamus vbi noster Pater residet. 4. vt summa cum reuerentia illum alloquamur, vt potè Dominum cæli & terræ. 5. vt si titulus humanissimus Patris ob nostram iniquitatem nos adhaeres reddidit; & regalis titulus cælorum præsidis contineat. 6. vt nostram fiduciam firmet & spem augeat possidendi caelos. Nam vbi est Pater, & filij debent esse. & vbi est caput, ibi membra. Non enim (ait Bernardus in illud Job, in seculum tribulationibus liberabo te) sine membris caput inuenitur in regno. & Magnus Leo serm. 1. de Ascensione Christi. Quo præcessit gloria Capitis, eo spes vocatur & corpus.

4 Postquam iis rebus beneuolentiam diuinam capimus, Deumque, vt Patrem nostrum recognouimus, nosque illius esse filios, vt tales ad petendam accedimus. Cum ergo nihil filio magis proprium sit quam procurare, quæ ad honorem & voluntatem patris pertinent; ea de causa primò petimus, vt nomen Dei sanctificetur. Sanctificetur, inquam, non in se: quia in se non potest esse magis sanctum, sed in nobis, vt ait Chrysolomus. In nobis autem sanctificabitur, si eum cognoscimus; & venerationem, & cogitationem, verbo, & opere ab eius voluntate nunquam recedimus, sed potius ita nos geramus vt videantur homines opera bona nostra, & glorificent Patrem nostrum, qui in caelis est.

Sed quia præcipuus modus sanctificandi Deum est, qui provenit ex eius gratia, & charitate, vt potè quæ ius tribuit illum in caelis possidendi, idè post petitam sanctificationem sui nominis, petimus 2. vt eius regnum ad nos veniat. Veniat, inquam ad nos eius regnum in pignore, spe & iure certo, quod fit per gratiam & charitatem, & valde notandum est verbum illud veniat. Nam nequaquam petimus vt nos ad illud accedamus, sed potius vt ipsam nobis accedat. Quia prius Deus ad nos venire debet per gratiam, quam nos possimus illum possidere.

Ad obtinendum huiusmodi regnum medium vnicum est diuinæ voluntatis executio: idè tertio loco petimus, vt eius voluntas fiat sicut in caelo & in terra. Contingit autem sapè nos diuinam voluntatem ignorare, vel in illius executione languescere: petimus ergo à Deo nostrum in electam cognitionem diuinæ voluntatis illuminari, & nostram voluntatem in illius executione fenescere, non vtrumque, sed qualiter Angelis, spiritibusque beati. Optamus namque vt in executione diuinæ voluntatis gratia operetur in nobis, quod status perfectus glorie operatur in beatis. In beatis enim operatur status ille perfectus, vt sic Deo adherent vt ab illo nunquam recedant. Petimus ergo vt per gratiam sic Deo eiusque voluntati hæreamus, vt ab illo nunquam recedamus. Insuper petimus vt non solum nos diuinam voluntatem exequamus, sed etiam vt in nobis, & in toto mundo executioni mandetur. Neque obstat hanc voluntatem efficacem esse, & necessariò implendam; vt non possimus orare vt impleatur; quia efficax & absoluta est media præiusta oratione.

Hæc tres petitiones Dei gloriam dicuntur præcipue spectare, et si nostram utilitatem cedant; quia gloria Dei est sanctificatio nostra, eiusque voluntatis diuinæ prompta executio. Neque obstat, his petitionibus idem esse postularum, vt petit ones distinctæ non sint: quia non est idem postularum formaliter, sed virtualiter & implicite. Formaliter enim prima petitione petitur à

etur à Deo, ut eius nomen, & quicquid ipse est à nobis celebretur, & honoretur, quod præcipue fide & religione fit. In secunda expostulatur eius regnum nobis aduenire per charitatem, & gratiam. In tertia generaliter optamus divinam voluntatis confirmationem, quod est opus magnæ perfectionis & charitatis.

Tertio loco subsequuntur petitiones nostram utilitatem præcipue spectantes, quarum prima & in ordine quarta est petitio panis quotidiani. Dicimus namque Deo Patri nostro, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: id est ea, quæ necessaria sunt ad vitam nobis concede. Quod expendens D. Chryl. hom. 18. inquit: Non petuntur periosæ vestes, nec cibi delicatissimi, sed ea solum quæ naturæ necessaria sunt. Neque enim placet Deo amplius indulgere naturæ, quam à nobis ipse necessitas vix exoptet. Unde infert Chryl. Quia in vno comitio & vno die ea quæ pluribus diebus consumenda erant, consumam, non videretur consumere quæ petiuit, & quæ Deus voluit concedere. Ipse enim alimentum vnius diei expostulavit, & plurimorum dierum alimentum consumpsit. Item expostulari voluit Christus alimentum pro die præsentis, vt sollicitudinem in crastinum refecaret; non enim videtur æquum sollicitudinem habere alimenti pro illis diebus quos ignoramus an simus victuri. Quod si quis vt ille dicit, qui subito mortuus est, & sepultus in inferno, in plures dies annos paratum cibum habet, quo feruore & efficacia dicere potest (inquit Chryl. dicta hom. 15.) panem nostrum quotidianum da nobis hodie: illud enim expostulatur efficaciter, quod non habetur. Ex quo videtur sequi hanc orationem cum omni sua perfectione fauic conuenire. Pauci enim inveniuntur ita à terrenis curis & sollicitudinibus mundi liberi, qui solo alimento illius die contenti sint, nihil in crastinum referunt. Sed ne hanc diuinam petitionem omnium communem coarctemus, dicendum est, non solum esse de quotidiano alimento, sed de quotidiano alimento à Deo nobis concedendo. Habere namque alimentum commune est iustis & peccatoribus: sed habere illud ex manu Dei & iuxta eius voluntatem iustis conuenit (inquit Chryl. postquam:) quia illi tantum sunt, qui iuste, pie, & sanctè acceptum à Deo consumunt. Peccatores enim & male acquirit, & peius consumunt. Et ita dici potest eum qui de iustitia acquisitum panem manducatur, suam panem manducare, qui autem cum peccato alienum.

Non solum autem de materiali pane hæc petitio intelligitur à sanctis Patribus, sed etiam de pane illo Eucharistico: quod satis indicat verbum *super substantialem* appositum à Christo Domino *Matth. 6.* iuxta vulgaram translationem S. Hieronymi. Hunc ergo panem diuinum, etiam iam ex te nobis datus sit, expostulamus, vt detur de facto cum fructu & effectu, ad illumque cum summa reuerentia accedamus. Petimus autem illum quotidie; non quia necesse sit illum quotidie accipere, sed quia ad illum quotidie recipiendum debemus esse dispositi, iuxta illud Ambros. *lib. de Sacram. 1.* sic viuere vt quotidie merearis accipere. Neque ex hac petitione quotidiana sequitur, quod non possit hic panis peti non solum pro præsentis die, sed etiam pro reliquis, sed id effectum est, vt nobis indicaret Christus singulis diebus agenda esse dispositionem ad hunc cælestem panem recipiendum.

Quinta petitio est de remissione peccatorum pro qua obtinenda fiducia maximam habere potest, quem Deus ita excludit vt ad eius mensuram permiserat accedere, eiusque diuino corpore sustentari. Petimus ergo remissionem peccatorum quoad culpam, & poenam: quia petitur perfecta remissio debiti, de cuius ratione est remissio culpæ & poenæ. Extenditurque hæc petitio non solum ad debita mortalia, sed venialia: quia vtraque sub debito comprehenduntur. Quod si aliquis liber ab omni peccato mortali & veniali sibi videtur esse, & à poena pro ipsis debita: adhuc non debet ab hac oratione cessare; quia timere debet non ita esse sicut ipse existimat. *2. Corinth. 4. Ecclesiastici 5. & 9.* nimisque arrogans, & præsumptus esset si se ita liberum reputaret. Sed dato quod per reuelationem cognosceret, adhuc hic debet orare; quia non pro se tantum, sed pro omnibus orat, & non solum pro remissione peccatorum, quæ commissa, sed pro remissione peccatorum faciendâ, si committantur. Adde orare pro remissione cuiuscumque penalitatis debite pro peccato commissi.

6. Subiungimus item vt nobis dimittat, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, quod non æqualitatem denotat, sed conditionem ad remissionem. Non enim intendimus vt Deus nobis debita remittat, ea forma & mensura, qua nos debitoribus nostris remittimus. (Proh dolor quam diminuta esset remissio!) sed intendimus vt secundum suam magnam misericordiam nobis remittat debita; siquidem, & nos dimittimus omni debenti nobis, vt dixit Luc. cap. 11.

Sed quid dicendum si actualiter peccato affectus sis, & maxime peccato odij aduersus proximum: cessatne tunc debes ab hac oratione, ne videaris Deum irridere, à quo peccati remissionem postulas, cum velis non tibi remitti, postea quod in illo animo perseveraueris: insuper quæ falso allegas remissionem proximo factam, cum tamen nulla sit?

Respondet adhuc te posse & debere hanc orationem fundere, non intendendo vt Deus tibi peccata remittat absque reu-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I I.

tatione tuæ prauæ voluntatis, hoc enim esset sacrilegium: sed vt mutando prius tuam prauam voluntatem tibi peccata remittat. Cum vero tuæ petis tibi remitti peccatum, sicut remittis iniurias, vis dicere: sicut mihi debitum est iniurias remittere, sic peto remissionem peccati. Ad remissionem enim peccati remissio cuiuslibet iniuriæ præsupponi debet. Petis ergo vt Deus tibi remittat peccatum mutando prauam voluntatem, quam de præfenti habes; sicut etiam debet mutare prauam voluntatem & inimicitiam, quam circa proximum retines; quia hanc mutare ad remissionem peccati tibi debitum est. Adde illa verba, *sicut nos dimittimus*, non tam ad particularem personam quam ad Ecclesiam referuntur, vt dixit S. Thom. 2. 2. *quæst. 83. art. 16. ad 3.* Ecclesia autem cum sancta sit & pura iniurias remittit.

7. Hæc autem debita, quorum remissionem petimus, ex tentatione oriuntur: ideo subsequitur sexta petitio, & ne nos in tentationem (peccati scilicet) inducas. Cuius postulatam duplex est. Primum & præcipuum ne nos permittat tentationibus peccatorum consentire: quia tunc proprie per consensum in tentationem inducimur. Secundum postulatam est, ne illis vexemur. Nam licet vexari tentationibus malum non sit; est tamen periculosum, ac proinde optimè possumus desiderare & petere à tali periculo liberari. *Neque enim male*, sed potius benè egit Paulus cum à Deo postulauit vt stimulus carnis ab eo recederet, sed quia dum sumus in hoc mortali corpore absque miraculo liberi esse non possumus ab omni tentatione: tum quia formes peccati ad malum inclinat, tum quia Daemon semper, *circum quærens quem deuoret*, & ex alia parte in aliquibus tentationibus parum periculi esse potest, & occasio copiosi fructus: ideo credo, nos non petere absolute nulla tentatione vexari, sed non vexari tentatione periculosa, & quæ nos ad consensum grauius inclinet, & quasi in periculo morali constituat.

8. Vltima petitio est, vt si à malo liberemur. Per malum autem non solum insidia diaboli intelliguntur, aliàs hæc petitio à præcedenti non fuisset distincta contra communem sensum Patrum distinguendum septem petitiones in hac oratione. Sed intelliguntur mala, quæ & beatitudinem retardare possunt, & nobis esse possunt nocua, etiam si temporalia sint. Quia desiderare his omnibus esse liberos bonum est. Protestamurque tali petitione nos continuò à Deo pendere.

His omnibus petitionibus additur clausula Amen, per quam indicat omnino se consentire omnibus superioribus petitionibus, illasque denudò approbare, & nouum circa illas affectum habere, vt dixit Hieron. in cap. 6. Matth. & Ambros. *Psal. 40. super illa verba. Fiat fiat.*

PUNCTUM IV.

Quibus orationes fundendæ sunt?

1. Proponitur error nullum alium nisi Deum inuocandum esse.
2. Quæ argumta hunc errorem probent.
3. Deum vñ primum autorem solum esse inuocandum, Sanctos, vt pro nobis orent, & intercedant, & ex potestate à Deo accepta nobis beneficia conferant.
4. Probatum Deum solum, vt primum omnium bonorum autorem esse inuocandum.
5. Sanctos vt intercessores inuocandos esse.
6. Vt nobis beneficia conferant, inuocari debere.
7. Satisfit argumentis hæreticorum.
8. Animabus purgatorij nos commendare non posse vt probabilius defenditur.

1. Hæc in te est cum hæreticis controversia. Ipsi enim tenentur nullum alium præter Deum inuocandum esse. Sic docuit Eustachius Sebale Episcopus, quem refert Castro contra hæreses verbo sancti, colligiturque ex epistola synodali Concilij Grangensis, cum damnantur, quia Basilicas Martyrum contempnabant. Hunc sequutus est Vigilantius secundum Hieronymum in libro contra eundem, & in *epist. 53.* ad Riparium successerunt huic dicti hæretici Apostolici tempore Bernard. *serm. 66. in Cantico.* Item Catharici, & Passareni tempore Alexand. III. teste Tutcrem. *lib. 4. de Eccles. 2. p. cap. 83.* His adhæserunt VValdenfes, seu pauperes de Lugduno teste Antonino 4. p. 212. 1. *cap. 7. §. 2.* & Tritemio in *Chronol. anno 160.* Item VVbicleph, qui dicebant inutilem esse Sanctorum inuocationem, teste Thom. VValdenf. *rom. 3. de Sacram. cap. 108. & seqq.* Ac denique nostris temporibus Lutherus, & Caluinus, & alij hæretici, qui non solum ausi sunt affirmare inutilem esse Sanctorum inuocationem, sed impiam, & sacrilegam, vt potè derogantem dignitati Christi.

2. Fundamenta huius erroris esse possunt. Primum, quia nullus alius præter Deum dignus est adoratione. Ergo nullus alius præter Deum orandus est, cum oratio cultus sit religiosus. Antecedens probari potest, tum ex illo Exod. 20. *Non habebis Deos alienos coram me.* Nam qui sanctos inuocat, & orat, videtur eos, quasi Deos habere. Tum ex illo Deut. 12. *Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino Deo tuo, neque addas quidquam, neque minus.*

minus. Non igitur in materia cultus licitum est addere his, quae à Deo sunt praecipua. At praecipuum non est, vt colas Sanctos, hisque ores. Ergo, tum ex illo *Matth. 6.* vbi solum ad Deum nos docuit Christus orare.

Secundo, inutilis esse videtur, ac periculosa talis oratio: tum quia nobis non constat Sanctos, quibus orationes fundimus, vere Sanctos esse, & Deum videre, & multo minus nobis constat nostras orationes praecipue mentales cognoscere, cum longe à nobis sint, facitque illud *Isa. 63.* *Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit nos. Tu Domine Pater noster, & Redemptor noster, & quasi solus Deus sit, qui nos cognoscat.* Ideoque *Isaia 8.* culpauerit auxilium petentes pro viuis à mortuis.

Tertio, haec inuocatio Sanctorum videtur derogare dignitati Christi. Primo, quia indicat Christum non esse voicem mediatorem Dei, & hominum contra illud *Pauli 1. Timoth. 2.* siquidem alij mediatores assumuntur. Secundo, indicat eius intercessionem esse insufficientem: nam si ipsa sufficit, vt quid Sanctorum intercessio postulari?

Quarto, videtur minus fidere de Deo, cuiusque diuina misericordia, cum tot intercessores apponas, ad illum inclinandum. Ipse enim ab aeterno decreuit quid esset facturus, neque vilius intercessione desistere potest ab eo. Item promptissimus & ad tibi benefaciendum, vt quid ergo intercessores alium?

3. Nihilominus Catholica veritas est Deum solum inuocandum esse, vt primum autorem, & causam omnium bonorum; Sanctos vero vt aduocatos & intercessores apud ipsum, vel etiam vt nobis ex potestate sibi à Deo concessa, aliqua dona conferant. Hanc conclusionem late, & erudite defendunt aduersus haereticos nostri temporis Sanctissimus, & Doctissimus Pater Robertus Bellarm. Societatis nostrae professor, & S. R. E. Cardinalis, *lib. 1. de cultu Sanct. cap. 15.* Valen. 2. *d. disp. 6. quest. 2. pun. 7.* Suarez *lib. 1. de orat. cap. 9.* & 10. Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 6.* & alij apud ipsos. Triplicem partem habet conclusio. Prima est Deum nobis vt autorem bonorum omnium esse inuocandum. Secunda est Sanctos inuocandos, vt nostros patronos, & intercessores. Tertia, vt potestatem ministerialem habentem nobis conferendi aliqua bona, quas singulas, sic proba.

4. Prima ergo pars, quod Deus sub illa ratione sit solum colendus, est luce meridiana clariùs. Nam solus Deus est primus autor, & causa totius esse, ita vt ab ipso omnia pendeant, ipse vero à nemine. Ergo solus Deus sub illa ratione orari potest. Solum inquiri potest, an possit orare Patrem, quin ores Filium, & Spiritum sanctum cum omnes ille tres personae per modum vnus principij indiuisi causi sint totius boni esse? Respondeo te non posse orare vnam personam, quin virtualiter ores omnes. Ob rationem dictam; quia scilicet in omnibus est eadem diuinitas, maiestas, & potentia. Potes tamen formaliter, & expresse dirigere orationem vni, & non alteri, ob realem inter ipsas distinctionem, quodque saepe facit Ecclesia dirigendo orationes suas Patri, ab illoque dona postulando per merita Iesu Christi, & Filij eius. Aliquando dirigit Filio specialiter, aliquando Spiritui sancto, vt in laetitia est manifestum.

Secunda pars conclusionis, pone inquam inuocati Sanctos, vt pro nobis orent, & intercedant, à variis consiliis est definita, praecipue à Trident. *sess. 25. de veneratione Sanctorum*, declarante hunc vsum à primordiis Ecclesiae originem duxisse, quod certe sufficiens erat haereticorum ora obstruere. Nam vt dixit S. August. *epist. 118. ad Ianuarium*. De eo quod tota per orbem frequentat Ecclesia disputare, an ita faciendum sit insolentissimae infamiae est.

Ratione autem Theologica euidenter probatur. Sancti, & amici Dei possunt pro nobis apud Deum efficaciter intercedere, & de facto sic intercedunt. Ergo pietè, & vtiliter eorum intercessionem postulamur. Consequentia est certa. Quia illorum intercessionem vtiliter postulamur, quae prodesse potest, si apponatur, & probabiliter speramus apponendam esse; vt humanis exemplis illustrari poterat. Antecedens proba primo exemplo Pauli qui ad *Colossen. 4. Thessal. 3.* & ad *Hebraeos 13.* & alibi, aliorum se orationibus commendauit. Ergo sensit orationes Sanctorum sibi prodesse posse: quod si hanc vtilitatem habent orationes Sanctorum, in hac vita degentium, vbi sunt miseris pleni, peccatis subiecti, de sua salute incerti; & solliciti, maiorem certe habebant, postquam hinc demigrauerint, & cum facti sint omnino secuti. Nam vt rectè ratiocinatur Hieron. *contra Vigilant. cap. 3.* Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro ceteris, quando de se adhuc debent esse solliciti, quanto magis post victorias, coronas, & triumphos, vnus homo Moyses sexcentis millibus armatarum imperat à Deo veniam, & Stephanus imitator Domini sui, & primus Martyr in Christo persecutoribus veniam deprecatur, & postquam cum Domino esse ceperint, minus valebunt? Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex sibi dies in nauis animas condonatas, & postquam resoluta esse ceperit cum Christo tunc ora clausurus est? Absit. Quapropter Cypranus in *sermone de Mortalitate*, inquit. Magnus illic charorum numerus expectat, frequens nos & copiosa turba desiderat iam de sua immortalitate secuti, & adhuc de nostra salute solliciti. Secundo probatur idem antecedens exemplo Angelorum, qui pro nobis orationes fundunt.

Constat ex illo *Tobiae 12.* *Quando orabas cum lacrymis, &c.* Ego (Raphael Angelus) obruli orationem tuam Deo. & *Apoec. 8.* *Data sunt ei* (scilicet Angelo) *vt daret de orationibus Sanctorum omnium, &c.* Et ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Sed animae Sanctorum aequales sunt Angelis in statu beatitudinis; vt dicitur *Matth. 22.* & *Luc. 20.* & *Apoec. 21.* Ergo idem habent officium. Tertio proba testimonij tam veteris quam noui Testamenti. Nam *Ier. 15.* dicitur Moyses & Samuelem stitisse coram Domino pro populo. Et *2. Machab. 15.* notatur Ieremiam multum orasse pro populo & vniuersa sancta ciuitate Hierusalem. Ergo signum cuius est cognouisse hos sanctos, suis orationibus populo prodesse posse. Si ergo in carcere lybii inclusi hoc poterant, quid non poterunt in patria existentes, & Deum clarè inuenientes, & summo amore prosequentes? & in *Apoec. 5.* *Quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno, habentes cytharas, & psalteria aureas plenas odorum, quae sunt cantiones Sanctorum.* Illa autem animalia & seniores ex hominibus beatis erant, vt docent communiter expostores. Ergo homines beati suis orationibus nobis fauent. Quapropter Apostolus *Petrus epist. 2. cap. 1.* dicescitur ex hoc mundo fideles consolabatur se apud Deum memoriam illorum habiturum promittens. *Dabo* (inquit) *operam, & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis.* Quasi diceret mea intercessio faciam, vt ea, quae vos docui memoria retineatis. Maneat ergo certum, non solum Sanctos beatos suis orationibus nobis prodesse posse, sed etiam velic, cum ardentius quam in hoc mundo nos diligant.

Tertiam conclusionis partem probant continua miracula quibus Deus aliquos sanctos specialiter honorat, ratione quorum ab illis fideles beneficia expostulant. Habent enim aliqui sancti à Deo specialem potestatem sanandi infirmitates, euicendi demonia, reuocandi aliquos mortuos. Si enim dum adhuc uiuerent, illis fuit haec potestas concessa, quid mirum si ipsi in caelo existentibus concedatur? fauèque hymnus in honorem Apostolorum compositus:

*Quorum praecipo subditur
Salus & languor omnium.
Sanate agros moribus
Nos redentes uirtutibus.*

Quasi illis uideatur concessa à Domino potestas haec omnia efficiendi. Dupliciter autem sancti hos effectus praestare possunt, primo petitione à Deo: possunt namque scire Deum haec esse effecturum si ipsi absolute petant. Quod indicant illa uerba praedicti hymni:

*Nos à peccatis omnibus
Soluite iussu quasumus.*

Soluite iussu, id est, petitione. Quasi diceremus si vos pronobis oratis, & à peccatis liberari petitis, liberi erimus. 2. & specialiter possunt praestare hos effectus media potentia ministeriali, qua simul cum Deo ad illorum productionem concurrant. Hoc ergo supposito non potest non esse Deo gratissimum eorum auxilium implorare. Si quidem hac via testatur illos vt speciales sibi amicos honorare. Sanctis etiam gratissimum erit: quia sic excitantur ad vsum beneficij accepti, eorumque dignitas commendatur.

7. Argumenta haereticorum nullius sunt ponderis. Ad primum dico Deum solum dignum esse adoratione laetitia, quae consistit in recognitione humilij supremae dominij; & incretae excellentiae: at alia adoratione inferiori, quae dulcia seu hyperdulcia uocatur, qua ad virtutem obseruantiae, seu pietatis Sanctos dignos esse. Ad locum Exodi nego inuocantem Sanctos vt intercessores reputare Deos: potius enim Deo inferiores reputamus; siquidem rogamus vt apud illum pro nobis intercedant. Locum Deuteronom. tantum probat nobis licitum non esse addere diuino cultui aliquid, quod non sit ita praecipuum, vt deroget diuino praecipo: aliàs non esset licitum colere Deum iuramento, voto, obseruatione alicuius festi, sacrificij oblatione, si praecipo non essent; quod est absurdum. Cultus ergo Sanctorum etiam in veteri testamento praecipuum non sit, quia tamen prohibitus non est, ideo licitus esse potest. Adde in veteri testamento optimè posse cultum Sanctorum, specialiter publicum prohiberi, tum ob periculum idololatriae, tum quia non erat regnum eorum pro palatum, vt ipsi Sancti in illo existentes cognoscerent orationes & deprecationes, quae ad illos fundebantur. Neque his obstat doctrina Christi Domini, qui *Matth. 6.* nos docuit ad Patrem orare, vt ad totius boni fontem; non tamen negauit ad Sanctos orandum esse tanquam nobis patronos, & aduocatos.

Ad secundum negamus inutilem esse & periculosa talem orationem. Nam si oratio est publica, non potes illum fundere ad Sanctum, qui ab Ecclesia vt talis approbatus non sit: si est priuata debet saltem tibi moraliter constare de eius beatitudine ob opinionem sanctitatis in qua mortuus est. Cetera ergo morale periculum erandi. Cum autem vires sanctos cognoscere non posse orationes nostras, praecipue mentales, negandum est. Possunt, inquam, illas à principio suae beatitudinis in Verbo cognoscere. Quid enim implicat, quod Deus cuiuslibet

beato

beato notitiam illorum, quæ ad eius statum aliquo modo pertinent, communicet, cum sui visionem communicat; ita ut tunc in Verbo videat quidquid successu temporis in illius honorem faciendum est? Quod si hic modus dicendi tibi non placet, necessitatem fieri debes, Deum continuo manifestare Sanctis per specialem revelationem orationes, quæ ad illos funduntur: ne Ecclesia imprudenter & otiose cum ipsis loquatur, vtpote qui locutionem percipere non possunt. Neque contra hoc facit locus *Isa. 63*. Quia loquitur Propheta non de qualicumque cognitione; sed de cognitione approbatiua. Non enim Abraham facta illius populi approbavit, idcirco dixit Propheta illos ignorasse, sicut spontus dixit ad Virgines vanas: *Nescio vos*, id est, vos reicio, ac si nunquam cognouissem. Adde illo tempore Abraham non vidit Deum; quia clauda erat ianua regni celestis, quousque Christus Dominus illud intravit; ac potinè non mirum si petitiones ad ipsum non fuerint delatas, neque delatas cognoverit. Cum verò *Isa. 8*. dampnatur viui auxilium à mortuis petentes, idcirco est: quia per incarnationes & superstitiones petebant, vt colligitur ex illo loco ibi: *Cum dixerint ad vos, quærite à Pythiabus & à Diuinis, qui strident in cantationibus suis, nunquid non populus à Deo suo requirit pro viuis à mortuis? Ad legem magis & ad testimonium, &c.*

Ad tertium negamus hanc Sanctorum inuocationem derogare dignitati Christi: & ad probationem respondeo, Sanctos non esse mediatores sicut est Christus Dominus. Nam Christus Dominus est simul Deus & homo, ac prouidè virtute propria, & non aliunde accepta mediator exiit *Timoth. 2*. Satisfecit enim pro omnibus, illisque quantum in se est Patri reconciliari, & hac ratione solus ipse vnicus & mediator exiit. Nam Sancti etiam mediatores apud Deum existant sua merita presentando, non existunt mediatores in ratione propria, sed à meritis Christi accepta, à quo omnia sua merita virtutum habuerunt: neque nos Deo solutione reconciliant, sed solum intercedunt vt de facto reconciliemur. Non ergo derogant Christi dignitati. Adde Christum secundum aliquorum sententiam non exercere in cælis officium mediatoris orando pro nobis, sicut nec merendo, nec satisfaciendo, sed solum seipsum diuino Patri presentando, suæque merita & satisfactions, & orationes, & reliqua, quæ in hac vita mortali fecit, ante oculos proponendo: Sancti verò non solum pro nobis in cælo sua merita presentant, sed etiam orant. Idcirco fortè Ecclesia non postulat à Christo, vt orationes fundat apud Patrem: postulat autem id à Sanctis. Ergo diuerso modo Sancti mediatores existunt ac Christus. Im etiam concedamus Christum Dominum in cælis pro nobis orare, vt communior sententia Patrum affirmat, teste *Toleto cap. 16. in Ioan. à num. 35. Maldonato ibid. & satis indicant illa verba Ioan. 14. Ego rogabo Patrem, & alium paraclitum dabit vobis*. Vbi Dominus de oratione facienda apud Patrem post eius in cælam ascensum videtur loquutus, adhuc diuerso modo orat, ac orant Sancti; quia orat tanquam filius naturalis, reliqui vt adoptiui.

Nunquam tamen Ecclesia postulat à Christo Domino, vt apud Patrem pro nobis oret, sed postulat vt miseretur nostris: ne occasionem tribuat existimandi Christum non esse Deum, nec posse sua virtute omnia nobis concedere.

Ad secundam probationem de sufficientia meritorum Christi, quæ videtur inuocatione Sanctorum minui; facile respondetur, dicendo nos non postulare, vt pro nobis Sancti intercedant: quia existimamus merita & intercessionem Christi nobis non sufficere; sed quia nos indignos iudicamus illius intercessionem, fauore & meritis, intercessionem Sanctorum nos disponit intendimus, & medijs illis ad ipsum accedimus. Ex quo nullo modo licet inferri minus sufficientem esse Christi intercessionem; alijs id liceret inferre ex eo, quod orationes Sanctorum in hac vita degentium expostulemus, quod non est dicendum.

Eodem modo soluitur quartum argumentum. Non enim inuocatio Sanctorum arguit minorem fiduciam de diuina bonitate, sed arguit maiorem sui submissionem, & propriam indigentiam cognitionem; & licet Deus promptissimus sit ad tibi beneficiendum: id præstat per media à sua diuina prouidentia præordinata; quorum vnum & præcipuum esse potest, vt eius amicos honores, illorumque orationibus & intercessionibus foueat.

Sed inquis an animabus purgatorij nos commendare, & ad ipsas orare possimus?

Respondeo breuiter probabilis esse nos non posse illarum orationibus commendare: sic *Sylu. V. oratio. Nauar. de orat. cap. 1. num. 22.* & relato *D. Thom. Palud. Alen. inclinat Suarez lib. 1. de orat. cap. 10. n. 25. in uento. num. 27. & 28. Azor. 1. p. lib. 9. cap. 30. quæst. 4. Valour. 2.2. disp. 6. quæst. 2. punct. 7. versic. Quarto certum est, & post medium ad quartam obiectionem versic. secundo dico cum August. lib. de cura pro mortuis agenda cap. 13. Ratio est, quia neque est certum ipsas ibidem existentes pro nobis orare, neque nostras orationes cognoscere. Postea autem hac incertitudine otiosum esse videtur ab illis aliquid petere, vtpote quæ non intelligunt petitionem. At qua probabilius est pro nobis orare, nostrasque orationes cognoscere media reuelatione ab Angelis custodibus sui vel nostris probabilis est ad illas posse nos orationes fundere. Sic docet Bonacina alios referens *disp. 1.**

de horis canonicis, quæst. 1. punct. 1. in fine. Quapropter (concludit Suarez supra) sententiam in hac oratione fructum & deuotionem, non esse ab illa remouendum.

PUNCTVM V.

Qui possint orare?

- 1 Nulla diuina persona quatenus talis est, orare potest.
- 2 Omnes homines viatores orare possunt.
- 3 Angeli & anima beata pro nobis orant.
- 4 Preponitur obiectio quadam & soluitur.
- 5 Pro se beati qua ratione orant.
- 6 Damna veram orationem non possunt fundere.
- 7 An anima existens in purgatorio pro nobis orat? Resertur communis sententia, non orare.
- 8 Probabile satis est oppositum.
- 9 Satis argumentis num. 7. positis.

1 **A**liqua sunt in hoc puncto extra controuersiam. Primò, diuinas personas quatenus tales sunt orare non possunt quia oratio est actus religionis inferioris ad superiorem, nulla autem diuina persona est alter inferior. Ergo. Tum quia non habent distinctam voluntatem, quod necessitè presupponi debebat: Dixi diuinas personas quatenus tales sunt orare non posse: vt indicarem Filium quatenus homo est ad seipsum vt Deum, & ad Patrem, & Spiritum sanctum orare posse, vt de facto sapè orauit existens in hoc mundo. Quod autem modò existens in cælo pro nobis orat, probare videtur locus ille *Ioan. 14. Ego rogabo Patrem & alium Paraclitum dabit vobis vt maneat vobiscum, & ad Hebræos 7. semper viuens ad interpellandum pro nobis*. Cùm ergo de propria interpellatione, & rogatione possit intelligi, non debet ad impropiam loquutionem reduci. Neque obstat in hac vita Christum Dominum omnia cum Patre tractasse, & pro omnibus orationes fuisse, sciuisseque pro quibus exaudiebatur, & in quibus ob eorum maliciam sua oratio sanctissima non habebat effectum. Non, inquam obstat, quominus in cælis orare non possit: quia hoc solum probat, eius orationem necessariam non esse; non tamen probat, non esse pussimam & sanctissimam, & vt talem fundi posse. Aliàs dum existit in hac vita solum semel orare debuerat. Cum & illa oratio, tunc fuit infinitæ virtutis, & efficacitatis, & optimè cognouit, in quibus habitura esset effectum, & in quibus non. Si ergo non obstante hac oratione ob eius eximiam in nos charitatem sapius orationem reperit, idem in cælo nunc facere potest, & de facto facit: vt licet veris verificetur, semper pro nobis interpellate. Quod si obiectis. Ergo potero Christum orare, vt pro me quatenus homo est, ad Patrem oret; quod videtur esse contra Ecclesiæ praxim. Respondeo concedendo id fieri posse, si debita intentione fiat, & absit scandalum; quia peto quod honestum est, & quod Christus Dominus sanctissime facit. At quia datur occasio maleolis, & ignorantibus errandi, existimando Christum Dominum non esse personam diuinam, neque per se posse concedere quidquid nobis necessarium est, idcirco à tali postulatione, & oratione abstinemus.

2 Secundò certum est, omnes homines viatores orare posse, siue iusti sint, siue iniusti: debent tamen esse fideles; quia absque fide eorum oratio (de qua in presenti loquimur) non erit supernaturalis religionis actus. Nam vt dicit Paulus ad Rom. 10, *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* quasi dicere Deum inuocare non possunt, inuocacione pertinente ad salutem, nisi prius in ipsum credant. Supposita autem fide; si iusti sunt, clarum est, orare posse; tum pro se, & pro alijs iustis, vt in iustitia continentur; tum pro peccatoribus, vt à peccato desistant. Si verò peccatores sint, orare ad Deum possunt, & debent vt eos moueat peccata relinquere. Neque ex eo, quod oratio fiat ab hoc peccatore, mala est, sed potius est bona, vtilis, & consulenda, vtpote qua solet Deus moueri ad excitandum peccatorem, vt se ad gratiam diuino auxilio innixus disponat. Aliàs peccatores non rectè dicent, *dimitte nobis debita nostra*.

3 Tertio certum est, Angelos in cælo existentes animasque beatas Deum pro nobis orare, non solum in genere, sed etiam in specie & sigillatim; aliàs Ecclesia non peteret specialem eorum intercessionem, neque specialem ad illos orationem fundere. Dupliciter autem pro nobis orant. Primò petendo à Deo, quæ vident nobis profutura ad salutem, siue ab ipsis ea petierimus, siue non. Secundò offerendo Deo nostras petitiones. Nam licet Deus optimè cognouerit petitiones nostras, neque ad hunc effectum indigeat illarum à Beatis presentatione, at illi gratissimum est, quod beati pro nobis hoc officium suscipiant, orationesque nostras iam sibi presentat: as iterum presentent, & suas orationes illis adiungant.

4 Sed obieci potest aduersus hanc doctrinam beatos optimè nosse, quæ Deus facturus sit ex iis, quæ illis homines proponunt à Deo petenda. Ergo petere non possunt ea, quæ sciunt Deum facturum non esse; aliàs diuinæ voluntati non essent omninò conformes. Pro us autem, quæ sciunt Deum esse facturum, superuacua videtur eorum petitio.

Respondetur 1. negando beatos cognoscere semper, quæ Deus facturus sit, ex his, quæ illis homines proponunt petenda. Quia talis cognitio neque ad eorum statum, neque ad efficaciam petitionis necessaria est. Et ita docuit D. Thom. 1. 2. q. 93. art. 11. ex illo Dan. 10. ubi Gabriel Angelus cum Daniele oravit, & cultus Angelus illius regni, illis orando restitit. Quia nesciebat (inquit D. Thom.) quid Deus disposuisset, & procurabat commodum regni sibi commendati, donec de divina ordinatione sibi constaret. Consentit Caier. 2. 2. q. 83. art. 4. & 3. p. q. 10. art. 2. Suarez lib. 1. de orat. cap. 11. n. 6.

Respondeo 2. admittendo beatos cognoscere, quæ Deus facturus sit. Nego tamen inde inferri, non posse petere. Nam si sciunt Deum non esse facturum, non absolute & efficaciter petunt, sed inefficaciter, quasi conditionate: sicuti Christus pro salute omnium oravit, & pro liberatione à morte Crucis, quæ sciebat non esse faciendam. Ostendunt enim tunc beati simplici affectu circa bonum petium, charitatem quam in nos habent, & quam bene affecti sint. Quod si agnoscunt Deum esse concessurum petenda, non superfluit eorum petitio. Quia forte ob petitionem illorum Deus sic decrevit concedere, & ita credendum est. Si tamen independentem ab illorum petitione Deus ea facere decreuisset, adhuc utilis est talis petitio: tum ut diuinæ voluntati se ostendant conformes; tum ut charitatem & affectum suum erga nos ostendant. Vide Suarez lib. 1. de orat. cap. 11. n. 5.

5. Quarto certum est, beatos orare non posse pro se in his, quæ pertinent ad beatitudinem essentialiam, bene tamen in his, quæ ad illam accidentalem pertinent: ita Suarez lib. 1. cap. 11. num. 10. & 11. cum D. Thom. q. 83. art. 11. Prior pars conclusionis videtur evidens; quia petitio est rei non possessæ. Beati primo instanti suæ beatitudinis sunt beati: Ergo possident quidquid ad beatitudinis essentialiam necessarium requiritur. Cum autem ad essentialiam beatitudinis non solum necessarium sit Deum videre, sed videre illum perseveranter, à principio possident debitum illius, & hoc cognoscunt. Ergo nihil ad beatitudinem essentialiam postulare possunt. Secunda verò pars peobatur, quia petere à Deo possunt, ut numerus prædestinatorum impleretur, quia hoc modo accidentaliter crescit eorum gloria. Item possunt petere glorificationem corporum. Nam licet hanc sciant infallibiliter dandam esse, petunt tamen, ut illo nono titulo illis detur. Vel potius ut voluntate Dei esse, illam ipsis concedere quantumcumque promiserit, sic Suarez lib. 1. de orat. cap. 2. n. 23.

6. Quinto certum est damnatos orare non posse vera oratione: Tum quia eorum fide: tum quia piæ affectum non habent; & Deum summo odio continuè prosequuntur. Possunt tamen aliqua à Deo petere, ut referunt Job 1. & Luc. 16. diues ille in tormentis positus petiit ut Lazarus ad fratres mitteretur.

7. Dubium autem est de animabus in purgatorio existentibus, an orare possint pro nobis? Nam pro se non videntur dubitandum. Orant namque Deum ut exciter fideles, ut pro ipsis satisfaciatur. Quid enim obstat potest huic orationi, cum se videant in summa necessitate constitutas, & sciant nullum aliud sibi superesse remedium, ad se ab illa necessitate liberandum? Quapropter ex multis historiis constat animas in purgatorio existentes postulasse à viuis orationes, suffragia, & indulgentias. Ergo facilius poterunt petere à Deo, ut fideles moueat ad hæc opera pro illis præstanda, cum certò cognoscant fideles non posse illa præstare, nisi à Deo prius moueantur, & excitentur.

Pro nobis autem communis sententia docet non orare. Sic D. Thom. q. 83. art. 11. ad 3. Alen. 4. p. 91. memb. 4. Natarr. in Enchirid. de orat. in prelu. n. 26. & 29. Mouentur: tum quia nostras necessitates non cognoscunt: tum quia sunt in statu patris patiens, quam impetrandi, magisque debent ab aliis auxiliari, quam aliis auxilio esse.

8. Nihilominus contraria sententia satis probabilis est, eamque defendit Bellarminus lib. 2. de purgatorio cap. 15. Medina q. 5. de oratione. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 6. vers. Quarto asserto. Suarez lib. 1. de oratione cap. 11. num. 16. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 37. dub. 5. num. 23. & alij. Ratio est, quia poena, quam animæ in purgatorio existentes patiuntur, impedire eas non potest ab oratione pro nobis fundenda. Tum quia æquo animo eam sustinent. Tum quia nos feruenti charitate prosequuntur, neque desiderium, quod in hoc sæculo habebant nostræ salutis, est illis imminutum. Tum quia vident se hac oratione summè Deo placere. Et confirmari potest exemplo Moysis & Samuelis, qui pro populo orabant, ut colligitur ex Ierem. 15. Si steterint Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. 2. Machab. 15. oravit Ieremias multum pro populo, & tamen ij omnes non erant beati. Ergo licet animæ in purgatorio existentes beatæ non sint, poterunt pro nobis orare.

9. Neque argumentum contrarium viget. Faretor, inquam, esse in statu satisfaciendi, & indigere nostro auxilio, & orationibus: hoc tamen non tollit quominus ipsæ etiam possint nobis correspondere. Quod si dicamus nostras necessitates non cognoscere, neque cognoscere orationes, quæ ad ipsas funduntur

inde solum inferretur non posse pro nobis specialiter orare: hoc est pro speciali necessitate: at non inferretur orare non posse in genere pro nobis, petendo à Deo ut nobis concedat, quod nos volumus & diuinæ gloriæ magis est conforme, nostræque petitiones audiat, si id videat expedire. Nulla tamen in hac oratione esse potest repugnantia: quia hæc certò credo, animas in purgatorio existentes, vt pro Deo charissimas, & nobis bene affectas commendare sæpè Deo amicos, quos habuerunt in hoc sæculo, consanguineos & propinquos, & quotquot illis beneficiunt, illisque se commendant.

PUNCTVM VI.

Pro quibus orandum est.

- 1 Pro damnatis orare non potest
- 2 Pro beatis qua ratione possit orari.
- 3 Pro viatoribus suis iustis, siue iniustis est orandum.
- 4 Proponuntur diu. difficultates aduersus hanc doctrinam.
- 5 Soluitur prima difficultas.
- 6 Satisfit secunda difficultati.

1. Certum est orationem fundi non posse pro damnatis, quia sunt omnino à beatitudine exclusi, neque illis aliqua ratione oratio prodesse potest: quod definitum est ab Innocentio III. in cap. cum Maribus, de celebratione Missarum.

2. Pro beatis verò clarum est nos orare non posse, petendo eorum conseruationem beatitudinis: quia hæc certò cognoscunt sibi esse debitam, & à Deo concessam. Solum de oratione, in qua postularetur aliqua gloria accidentaliter relictans ex meritum prædestinatorum, ex glorificatione corporum, ex laudibus in cælo factis ob peccatorum penitentiam potest esse dubium, an pro ea possimus orare. In quo breuiter dico nullum in hac oratione reperiri inconueniens, immò per se bonum, & honestam esse. Quia hæc oratione postulantur nomina Dei sanctificari: & quia hæc postulantur in fauorem & commodum beatorum, vt ipsi inde voluptatem & gaudium nouum accipiant, sicutur, sicut pro beatis, sic docet Suarez lib. 1. de orat. cap. 14. num. 4. cum Bellarm. lib. 2. de purgatorio cap. 18.

Pro animabus purgatorij nemini Catholico esse dubium potest salutare esse orare, vt à peccatis soluantur.

3. Loquendo de viatoribus conclusio ab omnibus recepta est, pro omnibus esse orandum, siue iusti sint, siue iniusti, siue fideles, siue infideles, siue amici, siue inimici, prout docuit Paulus 1. Timoth. 2. Obscuro primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Quod intulit ex eo, quod Christus pro omnibus mortuus est, & ratio est manifesta, quia omnes dum sunt in hac vita, capaces sunt salutis.

4. Sed est difficultas. Qua ratione pro omnibus se orandum, & ratio difficultatis est. 1. quia in omnium collectione constat manifestè plures esse reprobos, & vt tales à beatitudine exclusos. Ergo illi comprehendendi non possunt in oratione, qua petis omnibus salutem, quia esset nimis præsumptuosa & stulta petitio, & contraria diuinæ ordinationi. Adde, nullam religiosam petitionem fieri posse, quæ non procedat ex spe obtinendi petitionem, quam tamen in presenti habere non potes, cum ratio scias contrarium esse à Deo decretum. 2. difficultas ratio est: quia honestè & licitè sæpè orans pro prædestinatis tantum, pro amicis, pro benefactoribus, pro consanguineis, pro reipso. Ergo non teneris pro omnibus orare. Ergo etiam si aliquem excludas, non peccabis?

5. Ad primam difficultatem respondeo probare te non posse pro omnibus collectiue petere beatitudinem, vt cum esset dederit: at distiue bene potes pro omnibus beatitudinem absolute postulare. Quia dum tibi per reuelationem clarum non constat, qui sint à Deo specialiter reprobati, optime facis, si omnibus gratiam, & beatitudinem postules. Quod si obicias plures esse ita remotos à via salutis, tum ob infidelitatem, tum ob vitia, quibus sunt immersi, vt moraliter loquendo non videantur condemnationem vitari. Ergo illos optime poteris excludere à petitione absolute beatitudinis. Neganda est consequentia: quia ob nullam infidelitatem, & peccatorum obstinationem tollitur peccatori capacitas & possibilitas se conuertendi: ac proinde nec possibilitas pro illis orandi. Immo quo maior peccator existit, magisque à via salutis remotus est, eo magis oratione indiget, qua moueatur Deus ut illum à malo diuertat. Cæterum pro beatitudine omnium viatorum collectiue, & idem est pro beatitudine illius, quem ex reuelatione cognoscitur condemnandum, optime poteris orare, affectu, inquam, simplici, & conditionato diuinæ voluntati subordinato. Nulla enim repugnantia est in eo, quod velis, quantum est ex te, reprobo salutem: immò in hac voluntate charitatem erga illum ostendis, diuinæque te voluntati conformas, quæ quantum ex se est vult omnes homines saluos fieri. Ergo ex hac voluntate bene potes petere à Deo, ut det illi reprobo auxilia, quæ ad huiusmodi effectum videat esse necessaria. Item petere potes, ut illis auxiliis

ille reprobatus non resistat. In toto enim hoc obiecto nihil est diuine voluntati contrarium. Vt laetius haec omnia probat Suarez lib. 1. de orat. c. 15. à num. 6. Lessius lib. 1. cap. 37. dub. 7. Valentia 2. 2. disp. 6. punct. 8. in princ.

6. Secundae difficultatis ratio conuincit, te non esse obligatum semper pro omnibus orare, sed aliquando posse & debere pro te solum orare. Item pro amico vel inimico, in graui necessitate constituto. Quod manifestè constat exemplo Christi & Sanctorum, qui saepe orationes pro speciali aliqua persona obtulerunt, quia illis specialiter indigebant. Christus namque Dominus pro Petro orauit, ne eius fides deficeret, in qua oratione reliquos non comprehendit. Item rogauit Patrem pro crucifixis, quibus ipse & Stephanus pro lapidantibus, vt potè qui speciali illo auxilio indigebant. Cum ergo communis sententia doceat pro omnibus orandum esse, neminemque ab oratione excludendum loquitur. Primò de oratione communi, quam Ecclesia pro omnibus offert, quam si limitares & coarctares, graue peccatum esset. non solum quando oras vt minister Ecclesiae deputatus, sed etiam quando per ministros Ecclesiae orationes fundis; quia tunc aduersaris intentioni Ecclesiae. Secundò, loquitur de oratione priuata pro aliqua communitate ex obligatione facta, à qua si excludas aliquem, qui pars sit illius communitatis, grauius peccas, vt potè priuans illum satisfactione, & impetratione, quae ex tali oratione sibi debetur. Tertiò, loquitur de oratione voluntaria etiam priuata pro aliqua communitate & illius partibus, à qua oratione non est tibi licitum, aliquem, qui pars sit illius communitatis, excludere. Nam postquam quod voluisti pro illa communitate orare, debes in oratione omnes comprehendere, neque aliquem absque rationabili causa excludere: nulla autem excogitari potest, quae sufficiat ad honestandam hanc exclusionem. Ergo: An verò haec exclusio sit peccatum mortale, vel solum veniale si absit scandalum, neque fiat ex expresso animo vindictae non definitio. Vnum tamen est certum, te obligatum esse pro quolibet proximo etiam inimico orare, quoties tua oratione, extremè, vel grauius indiget, & spem probabilem habes illi esse profuturam, & in his consentiunt Lessius, Valentia, & Suarez locis allegatis.

PUNCTVM VII.

Quae circumstantiae seruandae sunt in oratione, vt vera & fructuosa sit, infallibilisque habeat effectum.

1. Ad veram orationem voluntas saltem implicita requiritur.
2. Attentio exposulatur ad veram orationem.
3. Debeti nem peti, pia, honesta, & decentia.
4. Oratio opus est meritum, satisfactorium, & impetratorium.
5. Propria orationis effectus est impetratio.
6. Explicatur prima orationis conditio, quae est petere utilia ad salutem.
7. Declaratur secunda conditio, quae est pietas in petitione.
8. Expeditur tertia conditio, quae est perseverantia.
9. Quarta orationis conditio declaratur, quae est, vt quis pro seipso oret.
10. An sanctissimus supradictis conditionibus concedat Deus petendum ex illius Re soluitur concedere ex fidelitate.
11. Declaratur, an oratio pro pluribus aequè proficit singulis, ac si pro singulis esset oratur.

1. Vt vera oratio sit. Primò requiritur necessariò formalis, vel virtualis, seu implicita voluntas orandi, quod in oratione vocali manifestus est. Nam cum oratio sit actus humanus & religiosus, necessariò supponit voluntatem liberam illum faciendi. Si enim legeres breuiarium animo solum studendi, studium faceres, non orationes. Sic Nauar. c. 13. n. 14. Suarez lib. 3. de orat. c. 3. Dixi requiri formalem vel virtualem intentionem; quia haec virtualis, & implicita intentio sufficit, sicut etiam sufficit ad sacramentum conficiendum. Vocatur implicita intentio orandi, si habeas intentionem formalem alicuius quod in se orationem continet: vt si habeas intentionem tuo muneris satisfaciendi, & ex hac intentione breuiarium assumas, dices virtutem orandi intentionem habere, quia muneris tuo satisfacere in illis circumstantiis, est orare. Si autem expressam intentionem orandi haberes, & ex hac intentione breuiarium assumeres & recitares, etiam ab illa intentione formali cessares, adhuc virtualiter ex illa oras; quia ipsa virtualiter permanet dum permanet in aliquo affectu à se relicto neque ipsa est retractata, vt laetius diximus tractatu de legibus disput. 1. punct. 17. & tradit in praesenti Suarez lib. 3. de orat. cap. 1. n. 6.

2. Secundò ad veram orationem requiritur attentio. 1. quia oratio est locutio, ac sine attentione aliqua formali, vel virtuali esse non potest humana locutio. Ergo: Item oratio est assensio mentis in Deum, vt dixit Damasc. lib. 3. de fide c. 24. August. serm. 230. de temp. & lib. de spiritu & anima cap. 50. quod esse non potest absque attentione. 3. est cultus laetiae. Ergo requirit attentionem necessariò. Haec autem attentio triplex est in oratio-

ne vocali: vt tradit D. Thom. communiter receptus 2. 2. q. 83. art. 13. Prima ad verba. Secunda ad illorum sententiam. Tertia ad Deum. Ad veram orationem qualibet ex his attentionibus sufficit. Vnde si minimam attentionem habes, qualis est attendere, vt verba orationis absque errore dicatur; verè oras, quia verè profers orationem in vocalem, cum intentione colendi Deum, mensque tua in Deum virtualiter eleuatur. Sic Suarez lib. 3. de oratione, c. 4. n. 8. Valentia disp. 6. q. 2. p. 9. in princ. Ex quo fit te orare, & cum fructu, etiam si non percipias sensum, & significationem verborum quae profers, quia profers verba laudes Dei continentia cum intentione Deum laudandi: ergo verè oras, sic Suarez lib. 2. de orat. cap. 5. num. 5. & tradit Valentia disput. 6. quaest. 2. p. 9. vers. 3.

Tertia circumstantia ad orationem requisita est pietas, quae consistit in eo vt pia, honesta, & decentia à Deo petantur, & in finem honestum, cultus Religionis non erit, & consequenter neque vera oratio. Colligitur ex Suarez num. 13. & docet Valentia supra.

4. Vt autem oratio fructuosa sit, eadem circumstantiae intentionis, attentionis, & pietatis sunt requisitae. An verò aliae circumstantiae requirantur? statim dicemus. Triplicem fructum oratio habere potest, meritum, satisfactionem, & impetrationem, hic vltimus est proprius orationis. Nam meritum & satisfactio cuiuslibet operis virtuosus fructus est. Cum ergo vera oratio inter opera virtuosia enumeretur, meritum, & satisfactionem habet. At quia nullum opus virtuosum mereri potest ex condigno praemium aliquod praeteritam vitam aeternam, nisi ab homine iusto procedat: vltra supradictas condiciones, debet oratio vt meritoria sit, procedere ab homine in gratia existente. Sic D. Thom. 2. 2. quaest. 83. art. 15. Valentia 2. 2. disput. 6. quaest. 2. p. 4. vers. Non potest autem oratio. Suarez lib. 1. de orat. cap. 22. num. 3. & num. 4. reputat probabile meritum de congruo inesse posse orationi peccatoris; quia decet Deum ob orationem humilem moueri ad beneficia aliqua peccatori conferenda. An autem ad satisfactionem requirit oratio similiter gratiam in operante? in materia de penitentia laetius dicemus. Credo tamen nunquam habere virtutem satisfaciendi pro peccatis, si à peccatore procedat, nisi ad summum vt est pars integritatis sacramenti penitentiae.

5. Impetratio rei postulatae est proprius, & natiuus fructus orationis. Quia oratio ad hunc finem tendit, vt per seipsam rogando scilicet, & postulando moueat & inclinet Deum, quem rogat vt postulata concedat. Sed quia in nulla oratione repetitur vis ad mouendum Deum, vt infallibiliter concederet petitem, idè ipse sua se promissione voluit obstringi: vt hac promissione fructus, nos securos beneficii postulati redderet. Promisit namque petentibus debito modo concessurum postulata, Matth. 7. Petite & accipietis, & Ioan. 16. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Non enim promisit cuiuslibet postulanti se concessurum: cum videamus multa à fidelibus etiam iustis peti, quae tamen non obtinent. Signum ergo est non postulati debito modo; id est, cum illis conditionibus, quibus Deus se concessurum postulatae permittit.

6. Difficultas ergo est. Quae sint illae condiciones? D. Thom. communiter receptus 2. 2. quaest. 83. art. 15. quatuor condiciones enumerat. Prima, vt petat necessaria, vel utilia ad salutem. Secunda, vt petat petat. Tertia, vt perseveranter petat. Quarta, vt pro seipso petat. Sed an omnes haec condiciones necessariae sint? & qua ratione intelligantur? non est facile explicare.

Primam conditionem, quae est, vt petat necessaria, vel utilia ad salutem, omnes admittunt, quia illa petendo, petis quod à Christo approbatur, & eius voluntati est conformè. E contra verò, si ea, quae petis ad salutem utilia non sunt: non sunt secundum voluntatem eius. Quia eius voluntas est de tua iustitia, & sanctificatione. Ergo haec conditio necessaria est ad impetrandum infallibiliter, & fundatur in illis verbis Ioan. 16. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, & 1. Ioan. 5. Quodcumque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Hinc fit te non esse infallibiliter exaudiendum, si rem indifferenter nullo apposito honesto sine petas. Tum quia illa petitio non est oratio, siquidem non cedit in cultum Dei. Nullus enim cultus Deo exhibetur rem ab illo indifferentem vt talem postulando. Imò potius aliqua videtur illi fieri irreuerentia, cum intendis & procuras, vt tibi rem illam inutilem concedat, & desiderium tuum inutile compleat. Non audeat tamen Suarez (& bene lib. 1. de orat. cap. 23. num. 5. affirmare peccatum esse gratis talem orationem, in qua à Deo solum petis rem indifferentem nullo apposito sine honesto. Quia quatenus à Deo procedere potest, nullam malitiam habet: etiam illam habet, quatenus à te postulatur: eo quòd debitum finem illi non adiunxeris.

7. Secunda conditio ad impetrandum necessaria, est pietas in petitione, quae in eo sita est, vt cum fide, spe, & charitate petas. De fide, & spe constat ex illo Matth. 23. Si habueritis fidem, & non habueritis dicetis monti, &c. & Iacobi 1. Postulet autem in fide nihil hesitans. De charitate colligitur ex illo Ioan. 15. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petitis, & fiet vobis. & tradit D. Thom. 2. 2. quaest. 83. art. 15. & 16. Fides autem, quam habere debes, non est de con-

secutionis

secutione absoluta postulat, quia hanc habere non potes nisi ex speciali reuelatione. Sed est fides de consecutione postulati, si petio habeat omnes conditiones, sub quibus à Deo promissa est infallibilitas petitionis. Idem de spe est similiter dicendum non esse necessariam spem certam, & securam de absoluta consecutione rei postulatæ, sed de consecutione illius, si petio habeat condiciones ad infallibilitatem requisitas, ex quo fit non ob stare huic fidei, & spei, te dubitare & timere rationaliter, an postularum sit concedendum? si talis dubitatio & timor non in infallibilitate diuinæ promissionis eiusque liberalitate, sed in tua indignitate nitatur. Aduerto tamen aliquando esse fidem, & spem ita feruentem de consecutione rei postulatæ, vt magna ex parte peilat dubium, & timorem etiam ex tua in dignitate prouenientem. Vide Suarez lib. 1. de orat. lib. 24. Charitas non videtur necessariò petitionem comitari debere ad eius infallibilitatem, quia sæpè Deus orationes alicuius peccatorum remissionem. Video tamen dici posse exaudire Deum aliquando peccatoris orationem, non quia sic promiserit, sed quia sic vult pro sua benignissima misericordia. Nihilominus quia locutiones scripturæ generales sunt, & indicant ipsam orationem hanc virtutem habere: ideo verosimilius est non solum orationi iusti, sed etiam peccatoris, promissum esse fructum, si reliquis conditionibus habeat. Probat sane locus ille Marth. 7. vbi inquit Christus Dominus: *Omnis enim qui petit, accipit. & qui querit, inuenit* in quo nulla distinctio iusti à peccatore facta est. & Luc. 11. sub parabola illius, qui nocte ab amico suo petiuit, declarauit peccatorem petentem à Deo sibi necessaria consecutionem esse, si non ob amicitie titulum, quam non habet, ob perseuerantem petitionem, quam adhibet. Et fauet ratio, quia nostra petio non habet efficacitatem, ex dignitate personæ orantis, sed ex benignitate Dei, ad quem refertur; cum ergo Deus se benignissimum ostendat peccatores orationes exaudientes, dicendum est se promississe exauditurum. Et ita tradit Chrysostomus in Marth. hom. 18. August. tractatu 4. in Ioan. Basilus in constitut. mon. cap. 17. D. Thom. quest. 83. art. 16. Valent. disp. 6. q. 2. p. 6. circa principium. Quid si obicitur illud Isaiæ 1. vbi orationi multiplicata negatur auditus ob nullam aliam rationem, nisi quia manus orantis sanguine, id est, peccatis plena sunt. & Psal. 69. agnouit Dauid se non esse exaudiendum, si iniquitatem aspexit in corde suo. Facile responderi potest non esse exaudiendum peccatorem ex misericordia, qui vt talis postulat: hoc est, qui postulat, vel mala, vel ob malum finem, iuxta illud Iacobi, *Petitis, & non accipitis, quod quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis*, &c. Dixi non esse exaudiendum ex misericordia peccatorem sic postulantem, quia aliquando exauditur ex ira, vt ex. Et ponderat August. tract. 73. in Ioan. Metuendum est (inquit) ne multa, qua possit Deus, non dare propitius, det iratus. Adde verisimile esse peccatorem non esse exaudiendum, si non oret animo exaudi à peccato: quia aliàs diuinam maiestatem videretur irridere, cum velit obtinere beneficium ab eo, quem in animo habet contemnere. Requiritur ergo vt oratio peccatoris exaudiatur, vt voluntatem aliquam habeat relinquendi peccatum.

8 Tertia conditio ad orationis infallibilitatem est illius perseuerantia, quam sæpè scriptura commendat Luca 18. ad Rom. 12. & 1. Thessal. 5. & Iacobi 5. & alibi. Sæpè enim Deus petita negat cum primo postulantur; quæ tamen postea concedit, cum orationibus virgetur; quia sic desiderium nostrum crescit, & beneficium magis æstimatur, quia nescimus, qualiter nobis conueniat petiitum. Aliquando enim ad primum pulsatum ostium aperitur, & petiitum conceditur: aliquando bis, & sæpè oportet pulsare, & petere vt concedatur. Vnum tamen est omnino certum vt bene aduertit Suarez lib. 1. de orat. cap. 26. num. 3. Si res, quæ petitur, spiritualis est, semper petitionem habere bonum aliquem effectum. Nam licet rem postulatam non obtineat tamen eam, quæ petenti prodest. Vt si petat (inquit Suarez supra) amoueri à se tentationem aliquam: si non obtinet vt neque Paulus obtinuit, obtinet tamen, vel illius diminutionem, vel victoriam, vel ne aliis tentationibus grauioribus virgetur.

9 Quarta conditio infallibilitatis orationis expostulata à D. Thom. est, vt quis oret pro seipso, fauenteque D. Augu. tract. 102. in Ioan. expendens illud Ioan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Nihilominus satis probabile est ex hac parte, non reddi orationem inefficacem. Primo, quia aliis in locis est facta absoluta promissio absque tali limitatione Marth. 7. *Omnis qui petit, accipit. & qui querit, inuenit*, &c. Ioannes 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo hoc faciam*. Secundo, quia ea, quæ aliis donantur ob tuam petitionem, tibi dicuntur donari, iuxta illud Pauli Act. 27. *Eccc donauit tibi Deus* [dixit Angelus Paulo] *omnes, qui nauigant tecum*. Tertio, quia hac vita commendatur diuina misericordia, liberalitas, & benignitas, cum non solum audiat orationem pro se, sed etiam pro aliis. Quarto, excitamur ad charitatem mutuam excendendam, cum sciamus posse nos postulatam efficaciter consequi, æque pro aliis ac pro nobis, si ex parte aliorum non sit resistentia: hoc enim semper requiritur, sicut etiam requiritur cum pro nobis petimus, & ita docet Tolercus in Ioan. cap. 16. annotat. 30. f. 118

Valentia disp. 6. quest. 2. p. 4. circa finem. Suarez lib. 1. de orat. cap. 27. num. 2.

10 Sed inquiris primo, an stantibus iis conditionibus concedat Deus petiitum ex iustitia? Affirmat Ioannes Medina tract. de orat. quest. 18. in fine, & mouetur. Quia Deus promittit reddere petenti se concessurum postulatam. Ergo de iustitia. Quia iustitia petit vt vnicuique ius suum seruetur: sed quilibet petens rectè ius habet fundatum in diuina promissione obtinendi, quod postulat. Ergo. Nihilominus dicendum est, non concedere Deum ex iustitia, sed ex fidelitate, quæ à se rectè postulantur, quia petio est solum conditio, vt promissio habeat effectum, & vt talis expostulatur, non autem expostulatur, vt opus recompenandum postulati concessione. Ad obligationem autem iustitiz necessarium erat, vt Deus postulata concederet in recompenationem petitionis sicuti concedit gloriam in recompenationem meritorum. Cum ergo non in compensationem petitionis petiitum concedatur, sed petitionem postulet, vt conditionem, suæ promissionis, effectum non obligari ex iustitia, sed solum ex fidelitate. Quod exemplo humano est manifestum. Si enim promittere dare elemosynam cuiilibet pauperi te petenti, vt sic tua peccata redimeres; non idè obligatus esses de iustitia implere, sed solum ex fidelitate, seu religione in Deum. Valentia 22. disp. 6. quest. 2. p. 4. post medium. vers. sed ad maiorem declarationem. Suarez lib. 1. de orat. cap. 27. num. 4.

11 Secundo inquires. An oratio oblata pro pluribus æque pro sit singulis, ac si pro singulis offerretur? Et quidem quoad satisfactionem, cum limitata sit, manifestum est non æque prodesse. Quoad imitationem verò, cum hæc in benignitate infinita Dei, cuiusque promissione fundetur, dubium est. Probabilius existimo non æque prodesse, sic Nauart. de orat. cap. 20. num. 48. Covar. cap. Alma mater 1. p. 5. num. 9. A. 20. tom. 1. lib. 1. quest. 7. Suarez lib. 1. de orat. cap. 27. num. 6. Medina Cod. de orat. quest. 2. 1. Probo primo: Quia esto impetratio in benigne, & misericordia diuina principaliter fundetur; fundatur etiam in congruitate ipsius petitionis, quod abundè conuenit ex eo, quod feruens oratio aprior est ad impetrandum, quam tepida; sed petio pro pluribus applicata non æque conuenit singulis, ac si pro singulis esset; quia singuli in petitione illa communi, confusè & indistinctè intelliguntur. Secus in petitione speciali. Secundo, quia Ecclesia sæpè orat pro aliquo peccatore speciali, quod non esset consultum, si orando pro omnibus peccatoribus æque illi prodesset.

PUNCTVM VIII.

An oratio sit ad salutem necessaria & quando?

- 1 Probat ad salutem necessariam esse.
- 2 Pro quo tempore hoc præceptum obliget? Proponitur ratio dubitandi.
- 3 Resoluitur arbitrio prudentis remittendum esse tempus huius obligationis.
- 4 Quæ ratio in aliis casibus hoc obligatio subsistat.
- 5 Satisfit rationi dubitandi num. 2. postea.
- 6 An omittens orationem, cum tentationi vincenda necessaria est, duplex committat peccatum.

1 Omissis hæreticorum erroribus, negari non potest orationem esse vitalem & conuenientem. Nam licet Deus ab æterno omnia, quæ facienda sunt in tempore, statuerit; ea sæpè statuit fieri ex præuisa oratione, quæ successu temporis habenda erant. Esse autem necessariam ad salutem omnibus adultis (nisi breui tempore vitam finiant) clarè conitat ex pluribus scripturæ locis, præcipue ex illo Marth. 26. *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem*, id est, vt tentationi non consentiatis. Cum ergo in vita plures tentationes omnibus occurrant, oratio ad illas vincendas necessaria reputatur. Item ad Ephel. 6. *Galeam salutis assumite per omnem orationem, & obseruationem orantes*, & 1. Thessal. 5. *Sine intermissione orate*, id est, quantum fieri potest, & Iacob, 5. *Orate pro iniucem, vt saluemini*, & alibi sæpè; quæ omnia ita repetita indicant sanè necessitatem. Probaturque potest hæc ratio. Omnibus enim adultis ad habendam gratiam, & perseuerandum in illa est necessarium speciale auxilium Dei, vt definit Trident. sess. 6. de iustificat. can. 22. Sed hoc auxilium potuit Deus statuere non dare indigentibus, nisi ipsi ab illo petant. Ergo tunc petio necessaria erit. Quod autem sic statuit, satis colligitur, tum ex commendatione orationis ita sæpè facta, tum quia ita videbatur conueniens, vt quis diuinam excellentiam, & suam indigentiam cognosceret. Tum ex illo Marth. 7. *Vbi petens accipit, & pulsanti aperitur, & qui querit, inuenit*. Tacite inde insinuat non petenti nihil concedi, non pulsanti non aperiri, neque inueniri, qui non querit. Si enim male petenti denegatur petiitum, iuxta illud Iacob. 4. *Petitis, & non accipitis, quod quod male petatis*, etiam denegari debet nihil petenti, sic D. Thom. quest. 83. ar. 3. Suarez lib. 1. de orat. cap. 28. num. 3. Valentia disp. 6. quest. 2. p. 3. vbi ex sententia plu-

rium Sanctorum veritate exornat. Lessius lib. 2. cap. 32. dub. 3. num. 10. Ad attendendum tamen est hanc orationem pro diuino auxilio obtinendo non esse ita necessariam, vt semper Deus ad concedendum quodlibet auxilium illam exigat. Id enim falsum est, cum saepe ex sua benignitate nobis non petita concedat. Sed dicimus necessariam esse ad obtinendam perseverantiam in gratia longo tempore. Quia haec sine victoria per longum tentationum vigentiam, & sine specialis & continuo Dei auxilio esse non potest.

Hincque oritur ratio dubitandi. Quoniam tempore praecipuum orandi obligat? Videtur enim semper & omni tempore obligare, aut nunquam? Si enim hoc praecipuum ex verbis Scripturae colligendum est (vt verè colligi debet) continuo & incessanter obligat. Dixit enim Dominus Lucae 18. *Operetis semper orare*. & Paulus 1. ad Thessal. *vt sine intermissione orate*; & ad Coloss. 4. *Oratiui instate*. Item Matth. 7. dixit Christus, *Peccata & scripserit*. Ergo ad recipiendum quodlibet beneficium saltem necessarium est oratio; vel si ad aliquod necessarium non est, neque ad vllum necessarium erit. Quia non est vnde colligatur necessitas pro vno beneficio potius quam pro alio. Matth. 26. dixit Christus, *Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem*. Ergo pro obtinenda victoria cuiuslibet tentationis necessarium est oratio, vel pro nulla. Adde Christum Dominum nullum speciale praecipuum reliquit, praeter ea quae ad fidem & sacramenta pertinent. At fides esse potest absque oratione, cum ad bene orandum iam fides praesupponatur: sacramenta autem recipi possunt absque eo, quod recipiens speciale orationem fundat. Ergo ex praecipuo Christi specialis oratio necessaria non est. Restat ergo, vt solum sit necessaria ex praecipuo diuino naturali: Hoc est annexo ex diuina institutione gratiae ad beatitudinem necessaria. Sed hoc non apparet, quo fundamento firmo dici possit. Nam ad recipiendam primam gratiam in adultis (de quibus solum est dubium) oratio non videtur necessaria: siquidem eo ipso, quo adultus diuino auxilio supernaturali muniri, etiam conuersionem, iustificabitur. Sed hoc auxilium dari potest, & saepe datur absque petitione recipientis illud, vt contingit cum inuincibiliter petitionis oblitus de grauitate culpae propter Deum doler. Ergo. Ad conseruandam autem gratiam semel receptam, non videtur petio necessaria, tum quia haec conseruatio potest, etiam grauisissima tentatione moleretur; tum quia auxilium ad illius conseruationem absque petitione esse sola misericordia Dei sperari potest: tum & praecipue, quia si pro conseruatione gratiae necessaria est oratio, signandum est tempus huius necessitatis, quia alias culpabilis non erit quilibet omisso, cum pro quolibet signato tempore dicere possit, non esse illud tempus determinatum ad implendam hanc obligationem.

3. Nihilominus tamen recedendum non est à communi sententia, quae affirmat tempus huius obligationis non esse quodlibet instans vitæ, siue physicum siue mortale, vt aliqui haeretici dicebant prone refert illos D. Augustinus *haeresi* 37. quia hoc est regulanter hominibus impossibile: Sed tempus huius obligationis arbitrio prudentis determinandum esse, ita vt aliquoties in vita huius obligationis satisfacias, neque permissas multum differat. Censet tamen dilationem huius mensis grauem esse. Nam cum singulis diebus tot tentationes occurrant, tot pericula adit gratiae admittendæ, auxiliiumque diuinum necessarium sit ad haec omnia superanda, si pro vno mense omittas à Deo petere, merito periculum iocurris illo carendi, saltem quod efficiat. Sic docet Suarez lib. 1. de orat. cap. 21. num. 16. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 37. dub. 3. num. 12. Aduertunt tamen Suarez, & Lessius, & Valentia 2. 2. disput. 6. quæst. 2. p. 3. in fine, neminem nisi omnino perditum omittete huius obligationis executionem cum rarissimo sit, qui integro mense abstineat ab oratione.

Praeter supradictum tempus huius obligationis, aliqui euentus enumerantur à Doctoribus, in quibus videris obligatus orare. Primum, cum grauisissima viget tentatio. Secundò, cum opus arduum aliquod aggredieris. Tertio, cum te contritione vel sacramento ad gratiam vis disponete. Quarto, cum proximus in periculo peccandi versatur, neque consilio aut alia via aucti potest. Sic Lessius & Valentia *supra*, & ex parte consentit Suarez num. 17. Hæc addit Syluester *Verbo oratio*. quæst. 8. cum primum incipit oratione vti, quia tunc ad Deum se debet conuertete, ac proinde ipsum orare, vt te ad conuersionem disponat. Secundò, cum audis sacrum ex obligatione, quia tunc saltem teneris orantibus assistere, & medijs illis orare. Probabilis est obligatio in his euentibus, sed quia durum est obligationem præcepti toties multiplicari; idèò existimo aequaliter supradicta temperanda esse. Et quidem si agnoscis te vigenti grauisissima tentatione, quæ te in periculo conseruandi constituit, ad cuiusque victoriam (moraliter loquendo) extraordinario Dei auxilio indiges; omnino credito te ex charitate obligatum esse orare, & petere à Deo et auxiliium quia debes apponete medium conueniens ad illius imperationem; alias valde negligens eris tuæ salutis. Sic Lessius, Valentia & Suarez *supra*. Idemque, & eadem ratione dicendum est de opere alias arduo, & difficili, vt de martyrio. Tertius casus regulatiter verus non est, vt dicit Suarez *dicto cap.*

ult. num. 17. quia ex cogitatione diuina offensa auxilio ordinario adiuuus te ad recipiendam gratiam potes disponete, quia petitione aliqua præueniaris. Quartus casus de necessitate petitionis verus est, si moraliter ex illis nulla alia via praeter orationem ei subuenire posse, & orationem habituiam effectum. Quia ex charitate proximo debita teneris, eius bonum spirituale procurate, cum facile possis, alias non teneris. At ratio hæc contingit, sic Lessius lib. 2. cap. 37. dubio 3. num. 12. cum Nauar. lib. de orat. cap. 3. num. 14. Non tamen requiritur, vt certo cognoscas orationem profuturam, sufficit si cum magna probabilitate id opineris. Suarez lib. 1. de orat. cap. 21. num. 17.

Casus tamen relati à Syluestro minorem probabilitatem habent. Nam de instanti vltus rationis reiciendus est. Tum quia illa obligatio de conuersione ad Deum in primo instanti vltus rationis non est adæquate firma. Tum quia illa esse potest absque oratione. Quæ enim repugnantia inueniri potest in eo, quod excitatus per fidem moueris immediate ad uolitionem seruicij Deo, cuiusque præcepta implendi, excitari autem per fidem, priusquam contemneris oras, videtur necessarium, quia orationem fides antecedit iuxta illud Pauli à Rom. 10. *Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt*. Alius verò casus de præcepto audiendi Missam non est ad rem, quia in præfenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, sed priuatae & personalis. Concedo namque te satisfacete obligationi publicæ orandi pro populo, si sacro assistas cum debita attentione, & reuerentia: at nullo modo satisfacis obligationi priuatae orandi, cum viget tentatio, & in periculo peccandi constitutus es, & in alijs euentibus. Hæc enim priuata oratio pro cuiuslibet necessitate imponitur, quæ cum diuersa in singulis reperitur, diuersum tempus expostulat: ac proinde non erat conueniens, vt solum tempus sacrificij quod omnibus commune est, omnes obligaret. Nota te saepe ab obligatione in supradictis casibus contingente excusari, quia obligationis inuincibiliter obliuisceris, cum nec cognoscas grauitatem tentationis, nec periculum, nec orationis necessitatem. Sic Valent. 2. 2. disput. 6. q. 2. punct. 3. fin. Less. lib. 1. c. 37. dub. 3. n. 12. Suarez lib. 1. de orat. c. 30. n. 18. fine.

5. Ad rationem dubitandi respondeo obligationem orationis deduci ex verbis Christi iuncta explicatione Scholasticorum & Patrum, ex quibus constat illis verbis, sine intermissione, semper, continuo, solum indicare frequentiam orationis, non physicam & tealem continuationem. Cæterum *verbo oratio hæresi* 2. Suarez lib. 1. de oratione cap. 30. num. 7. Valentia 2. 2. disput. 6. quæst. 2. p. 9. circa finem. Quæ autem frequentia sub præcepto continetur, explicatur Doctoribus, & praecipue declarantur, pro obtinendo auxilio ad perseverandum in gratia, vincendamque periculofam tentationem esse orationem necessariam; ne temeritatis & superbiae arguaris spernens diuinum auxilium tibi esse concedendum uegligens à Deo petere.

6. Sed inquis an omittens orationem peccas, non solum contra illam virtutem, ad cuius conseruationem oratio necessaria reputatur, sed etiam contra religionem. Verbi gratia, vigetis tentatione periculosa aduersus castitatem, omittis orationem, qua debebas obtinere à Deo auxilium ad tentationem vincendam: succumbis, peccasne solum contra castitatem, seu etiam contra religionem? Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 3. in fine, videtur existimare solum contra castitatem te esse peccaturum, quia solum ex periculo violandi castitatem culpabilis existit omisso orationis. Cæterum credo satis probabile esse, te non solum contra castitatem, sed etiam contra religionem peccare. Cum enim quælibet virtus sua tempora determinata habeat, in quibus obliget, & religio obliget ad exhibendam Deo cultum media oratione, & petitione tempore necessitatis propriæ, & alienæ, efficitur sanè te peccaturum aduersus religionem, si illo tempore orationem omittas. Sic Suarez lib. 1. de orat. c. 29. à num. 8. cum D. Thom. q. 88. art. 3. ad 2.

DISPUTATIO II.

De speciali oratione ab Ecclesia instituta horarum Canon carum.

HVCVSQVE de iis, quæ pertinent ad orationem in communi sermonem fecimus; restat agere de speciali oratione ab Ecclesia instituta, quæ diuinum officium vocatur. Neque animus est immorari in probanda illius institutionis conuenientia, cum satis per se nota sit. Quid enim apertius excogitari poterat ad Deum laudandum, gratias referendas, mentem instruendam, quam canonicum officium; quod plenum est verbis ab Spiritu sancto dictatis, sanctorum Patrum sententijs & exemplis, & tam admirabili ordine dispositum, vt inde solum colligi possit Spiritu sancto inspirante compositum esse. Et quæ de causa vocatur diuinum officium, quia nihil eo postulati potest